VILNIUS. Sekmadienis 1929 m. Rugsejo men. 15 d. III metai

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

Pirmyn! Nr. 50

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrytka Nr. 115. Red. adr. ul. Antokolska 54a.	EINA DU KARTU PER MENESĮ	Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai. Atskiras numeris 20 sk.

ŽINGSNIS PIRMYN.

Tulas, žymus visuomenes veikejas yra pasakęs: **„Klaidas atitaisyti niekuomet nera velu“**. Svarbiausia, kad padarytos klaidos, but pastebimos, kritikos šviesoj keliamos aikšten ir ankščiau ar veliau atitaisomos. O tas klaidų pastebejimas ir kelimas aikšten, visuomet priklauso, nuo pakilimo sąmoningumo ir vidujinio subrendimo laipsnio tų, kurie jas padaro. Kadangi gyvenime nera neklaidingų, arba kitais žodžiais tariant **neklysta tie, kurie nieko neveikia**, — tai savaime suprantama, kad ir pažanga tegalima tik ta prasme, kad kritiškai įvertinama tai kas padaryta, pasimokinama iš padarytų klaidų, įgaunama naujo patyrimo ir varoma naujas darbo baras tolyn. Kad taip yra ir kad tuo keliu eina žmonija—tai liudija netik faktai iš atskirų asmenų gyvenimo, bet faktai iš įvairių organizacijų raidos ir visos žmonijos istorijos.

Jau įvykusi pareitais metais pirmoji socialdemokratinių Lietuvos politemigrantų konferencija Vilniuje, paties gyvenimo buvo priversta konstatuoti, kad socialdemokratine politemigracija, nors ir trumpame savo veikime yra padariusi daug stambių klaidu, kurias, norint ateity išvystyti sekmingesnį politinį veikimą, butinai reikia atitaisyti. Kaipo butiną sąlygą tu klaidų atitaisymui ir savo uždavinių realiam supratimui, konferencija numate reikalingumą griežtai disciplinuotos organizacijos, tarpe politemigracijos, kuri tolimesnį savo veikimą pastatytų ant aiškios socialistinei—klasines linijos. Aišku, kad toks dalykas nera įvykdomas nutarimų priemimu. Tuo labiau, kad pirmoje konferencijoj pasireiškė **kas link organizacijos ir kas link emigracijos uždavinių ir taktikos** nuomonių skirtumas. Visai naturalu, kad ir Vyk. Komitetan buvo išrinkti žmones taipos su skirtingomis nuomonemis. Reikejo laiko, kurio begy pats gyvenimas įrodytų, kuri linija yra teisinga ir priimtina socialdemokratinei politemigracijai, o kuri atmestina ir smerktina. Ilgai to nereikejo laukti. Gyvenimo praktika sujungė vieningan frontan ta emigracijos ir Vykdomojo Komiteto daugumą, kuri atstovavo nusistatymą, kad reikalinga tarpe emigracijos griežtos disciplinuotos organizacijos, vedančios savo politinį veikimą aiškiai socialistinei-klasine linija ir, kad politemigracija priešfašistiniame Lietuvos liaudies judejime tegali atlikti tik pagelbinį vaidmenį nepriklausomos nuo fašistines cenzuros literatines propogandos pavidale—prieš tą mažumą su J. Plečkaičių priešaky, kuri politemigracijai norejo priduoti lemiančio vaidmens priešfašistinej kovoj ir to uždavinio įvykdymui, jau tuo patim neišvengiamai leistis į visokias avantiuras, kurios jokiu budu negalejo buti priimtos socialistinei nusiteikusių žmonių. Toks nuomonių įšsiskyrimas pagrindiniame klausyme turėjo privesti prie visai naturalaus galo: pašalinimo iš socialdemokratines emigracijos tarpo J. Plečkaičio ir tų, kurie eina su jo, nes jų taktika yra žalinga ir pragaištinga visam priešfašistiniam judejimui. 1929 m. sausio men. 24 d. su J. Plečkaičių nutraukiami visi ryšiai, o tų pačių metų kovo m. 28 d J. Plečkaitis višiškai pašalinamas iš organizacijos.

Antroji konferencija įvykusi š. m. rugsejo men. Vilniuje, be jokio pasipriešinimo pripažino Vyk. Komiteto žingsnį už teisingą ir su didžiausiu pasitenkinimu pabrežė, kad Vyk Komitetas visu griežtumu atsirubežiavo nuo Pleč-

kaičio ir plečkaitijados, pastatydamas politemigracijos veikimą į aiškias socialistinei klasines vežes ir tuomi išgelbedamas organizaciją nuo žlugimo. Vyk. Komiteto teisingą žingsnį patvirtino ir palyginant labai trumpas gyvenimo laikotarpis, kuris jau konferencijos išvakarėse parode, prie ko but privedęs Plečkaitis organizaciją savo provokacinemis avantiuromis, pasibaigusiomis Stalupenų kalejime

Tokiu budu, Antroji Konferencija įvyko kaip tik jau tame laikotarpy, kuomet daugelis pirmoj konferencijoj iškeltų klaidų buvo atitaisyta ir emigracijos tarpe dideliam laipsny išvystyta griežta, disciplinuota organizacija, kuriai pirmoji konferencija buvo padejus šiokius tokius pagrindus. Dalyvavę konferencijoj iš Berlyno, Rygos, Liepojaus, Lódzes, Sosnovco, Bendzino, Vilniaus, Gardino, Varenos-Švenčionelių ir k. politemigrantų socialdemokratų organizuotų grupių, 18 delegatų, atstovavusių 10 organizuotų vienetų, parode jog emigrantai išginti iš gimtojo krašto ir duonos kąsnio beieškodami išsklidę įvairiose vietuose yra sujungti į vieningą organizaciją idejiniais ryšiais. Be to iš delegatų pranešimų šioje konferencijoj paaiškejo, kad vietinės organizacijos daugumoje yra ankštai susirišusios su socialdemokratinemis partijomis, per kuriais teikia informacijų visam pasauliui apie kruviną fašistinį režimą Lietuvoj. Neperdesim pasakę, kad deka tų grupių ir V. Komiteto didelių pastangų per tuos metus tapo plačiai išplesti draugiški ryšiai su visu socialistinių pasaulių, kuriame socialdemokratine Lietuvos emigracija įgijo pasitikejimą, o kartu moralę ir daugely atvejų materialę paramą. Tų pastangų rezultatai tie, kad fašistine diktatura Lietuvoj tapo suįdomintos tarptautines darbininkų organizacijos, ir kad viso pasaulio socialistinė opinija tapo atkreipta prieš Voldemaro režimą, ką mums liudija ir paskutines Ženevos socialistų demonstracijos prieš Voldemarą, išvijusios tą mažiuką, iki ausų liaudies kraujyje paskendusį diktatorelį-budelį, pirm laiko iš Tautų Sąjungos posedžių.

Iš to matosi, kaip trumpu laiku tapo išplesta organizacija, kurios ankščiau, kaip ir nebuvo. Tiesa, ta organizacija dar nera pilna ir tobula, kas paaiškejo iš diskusijų konferencijos metu. Bet svarbu pabrežti, kad kartu konferencija iškele ir jos trukumus. Svarbiausiu trukumu, buvo paskaityta per maži ryšiai su socialistine ir demokratine Lietuvos liaudies išeivija Amerikoj ir kitose šalyse, tuo labiau, kad ta išeivija **nera ir negali** buti abejinga, del Lietuvos Respublikos santvarkos ir jos likimo. Berlyno organizacijos delegato pasiulymu, konferencija vienbalsiai prieme nutarimą pageidaudama, kad artimiausiu laiku butų susinešta su pažangiąja Amerikos lietuvių visuomene del pasiuntimo Amerikon savo delegato, kuris nušviestu amerikiečiams tikrą padetį Lietuvoj ir emigracijos tarpe ir užmegstų kuo širdingiausius ryšius su broliais anapus vandenyno

Be to, konferencijoj, praėjusioj su didžiausiu gyvumu ir susidomejimu, karštų diskusijų keliu buvo plačiau išsiaiškinti pagrindiniai politemigracijos uždaviniai, taktika ir kiti dalykai, kurie rado savo aiškų formulavimą vienbalsiai priimtuose rezoliucijuose.

Su didžiausiu džiaugsmu ir pasitenkinimu tenka konstatuoti, kad socialdemokratinė emigracija, palyginant per taip trumpą laiką išsisuko iš daugelio klaidų, surado savo tikrą klasinį kelią ant kurio atsistojo, kaipo disciplinuota organizacija ir kuriuo eidama jau spejo padaryti didelį žingsnį pirmyn. Reikia tiketis, kad ateity ji žengs dar didesniais žingsniais pirmyn, kol nepasieks savo galutinų tikslų t. y. padeti Lietuvos masems nuversti revoliuciniu keliu fašistine diktaturą ir įgyvendinti Lietuvoj tokią demokratinę santvarką, kuri užtikrins darbo sluoksniams laisvą kelią į šviesesnį rytojų.

Musų Antroji Konferencija.

Šių metų rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje įvyko Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny Antroji Konferencija, kurios su nekantrumu lauke visa socialdemokratine emigracija, kad aptarus gyvenimo pastatytus klausimus. O tų klausimų per pastaruosius metus taip daug prisirinko, kad išsprendimas jų nebegalejo butų atideliojamas. Socialdemokratine emigracija, kaipo žymiausi ir veikliausi lietuviskos politines emigracijos grupe, susiburusi į savo partinę organizaciją su dideliu pasiryžimu veda kova su savo gimtojo krašto okupantais, už išvadavimą Lietuvos Respublikos iš kruvinųjų fašistų jungo. Nelengva toji kova, ypač, kad gyvenant svetur dažnai tenka susidurti su įvairiomis kliutimis. Fašistai visą laiką dejo ir deda pastangas, kad musų organizaciją iškrikdžius ir jos veikimą paraližavus, bet ši Konferencija parode, kad visos fašistų pastangos nuejo niekais.

Jau dieną prieš Konferencija pradejo rinktis delegatai nuo įvairių kraštų organizacijų. Jų skaiciuje mes matom atstovus, kaip iš artimų—Švenčionių, Varenos, Gardino, Vilniaus grupes, taip ir iš Lodzes, Sosnovco, A. Silezijos ir kitų sričių, pagaliau iš Vokietijos ir Latvijos įvairių vietų, iš ko matyti, kad susurupinimas savo organizacijos reikalais yra didelis.

I. Konferencijos atidarymas.

Rugsejo m. 7 d. 10 val. ryto, Konferenciją atidare Vykdomojo Komiteto pirmininkas dg. Juozas Paplauskas ir sveikindamas Konferenciją pažymejo, kad Antroji Konferencija, susirinkdama sunkiausiu fašistinio teroro metu, vis delto yra gyva gausinga ir kupina revoliucines dvasios.

Konferencija tyliu atsistojimu pagerbusi fašistinių budelių nužudytus kovotojus už Lietuvos darbo žmonių laisvę ir gerovę, išrinko prezidiumą. Į prezidiumą įejo: d.d. 1) Buračas Zigmas, 2) Januškis Jonas, 3) Ancevičius Pranas. Sekretoriauti pakviestas d. Jonas Kovalskis.

Pasiulytoji V. Komiteto dienotvarkė papildoma ir nustatoma sekanti: 1) Sveikinimui, 2) pranešimai: a) Vykdomojo Komiteto, b) organizacijų ir grupių atstovų, c) spaudos komisijos, 3) Plečkaičio pašalinimas, 4) Politine situacija Lietuvoj, 5) L. S. D. Partijos uždarymas, 6) Emigracija ir kova su fašizmu, 7) Ekonominė emigrantų buklė, 8) Vykdomojo Komiteto rinkimai, 10) Sumanymai.

Konferenciją pasveikinti atvyko Lenkų Socialistų Partijos (P. P S) Vilniaus Apygardos Komiteto atstovai—seimo narys Plavskis ir Stonžovskis. P.P.S. Vilniaus apygardos komitato vardo seimo atstovas Plavskis, sveikindamas konferenciją, pasake karstą, turiningą kalbą, tarp kitako pabreždamas, kad kaip P.P.S. taip ir visa darbininkų klase su skausmu širdy seka musų tylią, nelygią bet didingą kova pries fašizmą Lietuvoj. Visa darbininkų klasė liudi, sielojasi, kada tironas Voldemaras smaugia, kankina ir šaudo darbo žmones, o pažabojęs spaudą, pats su nupirktais žurnalistais ir diplomatais, visuose skersgatviuose rekia, šaukia, jog Lietuva yra didžiausių laisvių šalis, gi savo politinius priešninkus, kurie gyvybę išgelbėję randasi emigracijoj, niekina, šmeižia ir purvais drabsto. — Bet neapgaus ta niekšų gauja pasaulio proletariato — sako kalbetojas — proletariatas gerai žino, kad kiekvienas suduotas fašizmui smugis, kur jis nebutų, yra proletariato laimėjimas. Jei istorija žmones suskirste į atskiras tautas, tai proletariato pareiga sukurti vieną viso pasaulio socialistinę seimyną. Jusų sunkioj kovoj, Vilniaus Apygardos organizacijos P.P.S. vardu linkiu jums geriausios sekmes tą kovą savo gimtajame krašte laimėti ir reiškiu giliausios užuojautos ir simpatijos jausmus jusų darbams.

Kalbetoją palydejo ilgi aplodismentai.

Po to sekė sveikinimai nuo Berlyno, Rygos ir Liepojaus organizacijų. Perskaityta buvo visa eile sveikinimų raštais ir telegramomis.

II. Pranešimai.

Sekančiu dienotvarkes punktu eina pranešimai. Vykdomojo Komiteto vardu daro pranešimą d. J. Paplauskas, apibudindamas Vykdomojo Komiteto ištisų metų darbuotę. Iš pranešimo paaiškejo, kad Vykdomajam Komitetui per tuos metus teko nugaleti daug sunkėnybių, atmušimui priešininkų puolimų ir pakelimui organizacijos vardo. Didžiausi ir sunkiausi kova tai buvo vidujine, su norejusia įsigaleti avantiuristinių palinkimų srove, priešaky su J. Plečkaičiu. Ištisų šešių menesių pastangos atkreipti tą avantiuristinę srovę ant socialistines linijos, nedave teigiamų rezultatų ir galų gale teko imtis griežtų priemonių, pašalinant J. Plečkaitį ir kelius jo pasekėjus iš organizacijos. Tą sunkenybą nugalejus, pasiseke nustatyti draugiški santykiai su kitų valstybių socialistinemis organizacijomis ir susilaukta iš jų visokeriopos paramos. Likusi dalis V Komiteto pranesimų lietė daugiausia vidujinį organizacijos gyvenimą ir organizavimosi darbus.

Delegatai is vietų savo pranesimuose apibudino organizacijų veikimą ir medžiaginę buklę. Iš pranešėjų kalbu matyt, kad gyvenimas nelengvas, — vienu kartu tenka kovoti dviem frontais: iš vienos puses fašistiniai Voldemaro agentai, kurių kaimyninese valstybese netruksta, iš kitos puses—rupestis del duonos kąsnio. Bet, nežiurint tų sunkumų, visi yra kupini revoliucinės dvasios ir pasiryžimo vesti kovą iki laimejimo.

Iš spaudos komisijos pranesimų paaiškejo, kad per pastaruosius metus yra išleista ir išplatinta Lietuvoj virš 370 000 egz. įvairių priešfašistinių spausdinių. Be to daug informacijų duota užsienio socialistinei spaudai ir patalpinta toj spaudoj visa eile politinių straipsnių. Konferencija išreiške pageidavimą, kad jei bus galimumas, išleisti visą eilę knygų partiniai ideologinio turinio iš kurių galima butų pasisemti teoretinių žinių, reikalingų kiekvienam socialistui.

III. Plečkaičio pašalinimo.

Trečiuoju dienotvarkes punktu kalbama del 1929 III 28 įvykusio J. Plečkaičio pašalinimo iš organizacijos. Konferencija apvarsčiusi J. Plečkaičio pasalinimą, Vykdomajam Komitetui pilnai pritare ir prieme atatinkamą rezoliuciją.

IV. Politinė situacija Lietuvoj.

Apie situaciją Lietuvoj referatą skaito d. J. Januškis. Kalbetojas puikiai atvaizduoja tą padėtį, kokia susidare Lietuvoj po gruodžio perversmo, politiniame ir ukio gyvenime. Fašizmas Lietuvoj tai ne kas kita, kaip pridengta tautišku rubu kapitalistinio viespatavimo forma. Trečius metus fasistine diktatura viešpataudama, žingsnis po žingsnio eina prie sustiprinimo turtingųjų pozicijų ir kas kart toji diktatura vis aiškiau persistato, kaipo turtingųjų klases interesų gynėja. Lietuvos politines partijos ir grupes, kurios nors ir neturejo aiškios klasines linijos, kaip pav. v. liaudin, krikšč. dem, laikais demokratijos augo ir rodesi gana stiprios, bet diktaturai siojus ant aiskios klasines linijos, tos partijos pradėjo išsinarstyti į savo sudetines dalis. Ir jei šiandien fašistai sako, kad Lietuvos politines partijos susmuko, subirejo tai jie čia visai ne daug perdeta: mažažemio valstiečio ir dvarininko, darbininko ir pramonininko, berno ir stambaus ukininko-buožes, interesai yra griežtai vieni kitiems priesingi ir kuomet fašistinė diktatura pirmiesiems sukrovė visą valstybes naštos sunkumą, visas pareigas be teisių, o antriesiems paliko visas teises ir privilegijas be pareigų — neliko kito nieko kaip mesti romantizmą, kuris tuos priešingumus lyg ir pridengdavo ir stoti ant aiškiai klasinio pagrindo. Jei šiandien Lietuvoj siaučia žiaurus teroras, persekiojimai, žmonių žudymai, tai tik del to, kad norima nuslopinti tuos priešingumus, kurie iš darbininkų puses pradejo kilti, kai fasizmas nudevejęs savo tautinį romantizmo rubą apsinuogino ir stojo ant aiškios turtingųjų klases linijos. Bet fašistai nors ir dažnai kalba apie partijų „subirejimą", tačiau patys is to subirejimo kuomažiausia džiaugiasi, nes žino, kad juo greičiau Lietuvoj įvyks aiskus klasinis pasiskirstymas, isdulkes romantizmas tuo greičiau ateis fašistams galas. Todel fašistai visuomis priemonemis stengiasi paralyžuoti politines darbininkų organizacijas ir užslopinti darbininkų judejimą. Bet fašistais vartojamos kruvinos smurto priemones, tik didina darbininkų ir biednųjų valstiečių neapykantą prieš diktaturą.

Lietuvos gyvenimas išmuštas gruodžio smurtu iš pradejusių nusistoveti normalių vežų, iki šiai dienai negali stabilizuotis. Rietenos valdančiųjų tarpe nesibaigia. Kiekvienas aukštesnis karininkas, kiekvienas tautininkų šulas jaučiasi, kad ir jis galįs buti ne menkesniu diktatoriumi už Voldemarą. Skorupskio, Petruičio, Plechavičiaus ruoštos avantiuros, mums sako, kad tokių avantiurų galima laukti ir daugiau. Fašistinė dikta-

tūra nors ir aiškiai stojo ginti turtingųjų pozicijas ir sakosi esanti stipri, bet iki šiol dar vis nepajėgia sudaryti plačios vieningos atramos bazės, nes turtingųjų klasėje taip pat yra interesų priešingumai ir tie priešingumai neleidžia jiems susitarti. Konservatyvaus dvarininko interesai priešingi pramonininko ir s ambaus pirklio interesams. O Lietuvos kunigija-kleras jaučiasi, kad tik jis vienas gali buti Lietuvos šeimininku. Tuo būdu nenusistovejęs fašistinės diktaturos kruvinas režimas, treti metai manevruodamas tarp dvarininkų, liberales buržuazijos ir klerikalų, smaugia Lietuvos darbo liaudį, grobia jos turtus. Teroro ir žiaurių represijų keliu stengiasi fašistai išsilaikyti valdžioje, bent nors iki tol, kol įvyks visų turtingųjų klasės grupių susitarimas ir susidarys platesnė diktaturai atrama. Lietuvos socialdemokratijos uždavinys išnaudoti tą pereinamąjį laiką ir *dėti visas pastangas, kad organizuotų darbininkų, valstiečių ir kareivių bendromis jėgomis butų padarytas fašistų diktaturai galas ir įgyvendinta Lietuvoj demokratinė santvarka.*

V. L.S.D. Partijos uždarymas.

Lietuvos Socialdemokratų Partijos uždarymo klausimu referuoja Vykd. Komiteto pirmininkas d. J. Paplauskas. Referentas, ryškiai atvaizdavęs Lietuvos Socialdemokratų Partijos trisdešimt trejų metų veikimą, pažymejo jos nuopelnus darbininkų klasei ir tą reikšmę, kokią L. S. D. Partija turejo darbininkų judejime senaisiais carizmo laikais ir po karo nepriklausomos Lietuvos gyvenime. Lietuvos Socialdemokratų Partija, tai viena iš seniausių politinių organizacijų Lietuvoj, įsikurusi 1896 m. gegužes m. 1 d. Socialdemokratų Partijos kurejai, įdedami savo programoj nepriklausomos Lietuvos reikalavimą, anais sunkiais carizmo laikais. tur but, nebutų galeję ir įsivaizduoti, kad atgavus tą jų išsvajotą Lietuvos nepriklausomybę, nepriklausomoj Lietuvoj toji Partija bus pasmaugta. Juk Partijos kurejai busimą nepriklausomą Lietuvą idealizavo, kaip laisvą tėvynę kurioje socialdemokratija, pergyvenusi carizmo laikus, išeis iš pog indžio ir stos į platų gyvenimo vieškelį. Deja, gyvenimo tikrenybe parode visai ką kitą. Nepriklausomybe Lietuvai tapo iškovota, bet po gruodžio fašistinio perversmo grįžo seni carizmo laikai ir Socialdemokrbtų Partijai teko vel pasitraukti į pogrindį. Fašistai atvirai sako, kad kiekviena tauta turi tokią valdžią, kokios ji yra verta, prie kokios pribrendusi. Gal ir iš tikrųjų tie idealistai, tie pirmieji nepriklausomos Lietovos kovotojai suklydo. Juk kam gi buvo reikalingos tos kovos, tos aukos, jei šiandien Lietuvoj turime miniatiuroj tą patį carizmą, tik dar daug žiauresnej formoj, jei musų tauta prie geresnės santvarkos formų nepriaugusi? Bet, atmetę visus spelliojimus, imkime konkreciai, kodel fašistai uždare Lietuvos Socialdemokratų Partiją, kad jos veikimas fašistinės diktaturos metu ir be to jau buvo paraližuotas? Partijos uždarymo priežastis, kurią fašistai skelbia, kad esą nustatę Partijos „ryšius" su socialdemokratine emigracija, ir trisdešimciai aktingų Partijos draugų sudarymas falšyvos bylos, tai yra tik fygos lapelis, kuriuo fašistai mėgina pridengti savo nuogą begėdiškumą. Socialdemokratų Partijos pasmaugimo priežastis gludi kitur.

Jau iš pat pradžių fašistinė diktatura, stojusi ginti turtingųjų interesus, pirmon galvon ėme smaugti darbininkų judejimą. Profesines darbininkų sąjungos iš pat pirmų diktaturos dienų buvo arba uždarytos, arba jų veikimas visokiais karo stovio draudimais buvo paraližuotas. Tos organizacijos, kaipo palyginti naujai susikurusios, ilgainiui išnyko, palikdamos kur-nekur organizuotų darbininkų slaptus burelius. Visai kitokio galvos skausmo įvare fašistams Socialdemokratų Partija. Partines organizacijos ir socialistinių idejų sujungti darbininkai liko vieningi, nenugalimi. Prasidejęs fašistinis teroras jau pirmomis dienomis ėme terorizuoti aktingesnius Partijos narius. Daugelis jų buvo suimta ir uždaryta kalejimuose, kiti ištremti iš savo gyvenamų vietų. Bet tą fašistų puolimą Socialdemokratų Partija atlaikė. Tuomet buvo imtasi uždarineti vienas pokito Partijos skyriai. Tam tikslui fašistai suimdavo ir uždarydavo į kalejimą skyriaus valdybos narius, esant karo stoviui, skyriaus susirinkimus neleisdavo ir po tulo laiko Partijos skyrius uždarydavo, „kaipo neveikiancius". Šitokiomis priemonėmis buvo paraližuotas visas Lietuvos Socialdemokratų Partijos veikimas. Bet Partija neišnyko. Nežiurint, kad fasistinio karo stovio suvaržymais buvo uždrausta laisva spauda, susirinkimai ir t. t, Socialdemokratų Partija dar labiau patrauke savęp darbininkų simpatijas. Praeitų metų ligonių kasų rinkimai, nepaisant fašistinio teroro, parode, kad darbininkai pilnai pasitiki socialdemokratams. Lietuvos Socialdemokratų Partija nors ir terorizuojama ir fašistinio režimo paralížuota, buvo visą laiką tuo centru, apie kurį grupavosi visa Lietuvos darbininkų klase ir, kad galutinai pasmaugus Lietuvos darbininkų judėjimą, fašistams neliko kito kelio, kaip tik uždaryti Partiją, išnaikinti Lietuvos Socialdemokratų Partijos vardą.

Tai buvo tikroji Partijos uždarymo priežastis.

Formaliai uždarydami Partiją, fašistai gerai žinojo, kad faktinai L. S. D. P. neišnyks, ji tik pasitrauks į pogrindį ir prades veikti, kaip veikė anais carizmo laikais. Todel f šistai užbaidymui visuomenes išleido net specialį kruviną „įstatymą", kuriuo grąsina šaudyti visus, kas tik nefašistas. Tas „įstatymas", suprantama, pirmon galvon taikomas Lietuvos Socialdemokratijai už jos slaptą priešfašistinį veikimą. Įsigalejęs Lietuvoj fašizmas su priemonėmis nesivaržo ir naikina visus, kas tik jam kelią pastoja. Bet sunaikinti Lietuvos socialdemokratija, kuri pergyveno gana žiaurius carizmo laikus, kruvinajam fašizmui nepavyks. Trisdešimt treji metai L. S. D. P. sunkių kovų duoda garantiją, kad anksčiau ar veliau, bus kova laimėta ir tikslas atsiektas.

VI. Emigracija ir kova su fašizmu.

Šiuo klausimu Konferencijai teko išspręsti vienas iš svarbiausių socialdemokratinės emigracijos klausimų, butent: tvirtai ir aiškiai nustatyti tą vaidmenį, kokį socialdemokratinė emigracija losia Lietuvos liaudies kovoje su fašizmu. Ko nori ir ko siekia išguita is savo gimtojo krašto socialdemokratinė emigracija, tokio klausimo nekilo. Visų Konferencijos dalyvių norai ir siekimai yra vienodi: kad galimai greiciau butų Lietuva paliuosuota is fašistines vergijos ir kad sugrįžus butų galima sukurti naujas gyvenimas. Bet visi norai ir troskimai liktų tuščiomis svajonemis, jei jų nelydetų darbai. Lietuvos liaudis jau treti metai veda sunkią kovą su įsigalejusiu fašizmu. Toji kova sunki yra ne del to, kad priešininkas galingas. Tos galybes nesimato. Bet visa svarba tame, kad priešininkas ginkluotas ir neblogai *organizuotas*. Atsiremę fašistai karininkų klika ir šnipų—žvalgybininkų gaujomis, terorizuoja du milijonu gyventojų. Metus pirmą žvilgsnį rodos, kad fasistų gauja pries du milijonų, tai yra tik dulke, kurios gali nelikti nuo menko vėjelio paputimo. Bet tikrenybej yra ne taip. Gyvenime esti, kad pora banditų suterorizuoja ir apiplešia desetkus piliecius ramių gyventojų. Tuo tarpu piliečiai, vieton, kad sugriebus tuos banditus, iškelia rankas aukštyn ir leidžiasi iškratyti kišenes. Ir tas yra del to, kad piliečiams stoka drąsos ir pasiryžimo nuo banditų apsiginti. Tą patį reiškinį mes matom šiandien ir Lietuvoj. Treti metai siaučia teroras ir fašistinis banditizmas, o piliečiai, lyg tos aveles, eina tykiai, ramiai į fašistines sker-

dyklas, į fašistinius kalejimus. Kur-ne-kur is apmaudo pilliečiai šnipą — provakotorių užmusa, kur-ne-kur bombą koks drąsuolis įmeta, tai beveik ir viskas: reales organizuotos pajėgos prieš fašistinį banditizmą beveik ir nestato, jei neskaityti Taurages ir Alytaus stichlnių, neorganizuotų išstojimų. Tuo būdu fašizmas įsigali Lietuvoj ne todel, kad jis ten rado sau palankia dirvą Tos dirvos nera. Jis Lietuvoj laikosi ginklu ir visomis kitomis smurto priemonemis. Todel fašizmui nugaleti reikalinga gera organizacija, reikalinga pastatyti reali ginkluota jėga. Konferencija yra tos nuomonės, kad toji reali jėga, toji priešfašistine organizacija tegali buti tik *Lietuvos viduje*, nes toji kova yra Lietuvos liaudies vidujinis reikalas ir bent koks svetimas įsikišimas yra *smerktinas*. Socialdemokratine emigracija, kaipo Lietuvos liaudies dalis, turi deti visas pastangas, kad Lietuvos liaudžiai toje kovoj visomis išgalemis pagelbejus. Tikslus apibrežimas priešfašistinej kovoj socialdemokratines emigracijos roles nustatytas Konferencijos priimtoj tuo klausimu rozoliucijoj.

VII Ekonominė emigrantų bukle.

Ekonomines emigrantų bukles reikalu Konferencijoj išaiškinta daug įvairių klausimų, priimta su tam tikrais nuostatais rezoliucija ir tikimasi, kad ateity ir tas sunkus kasdienes duonos klausimas gal šiek tiek palengvės, ypač, kad pačioj socialdemokratinej emigracijoj jaučiamas didelis solidarumas, o ir tų kraštų darbininkų profesines sąjungos reiškia emigrantams didelių simpatijų ir palankumo.

VIII. Vykdomojo komiteto rinkimai

Į Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Vykdomajį Komitetą Konferencija slaptu balsavimu išrinko sekančius draugus: *1) Paplauską Juozą, 2) Buračą Zigmą, 3) Januski Joną, 4) Ancevičių Praną, ir 5) Mintą Alfonsą.*

Vykdomasis Komitetas savo tarpe pasiskirste pareigas sekančiai:

V. K. pirmininku — J. Paplauskas, vice-pirmininku—Z. Buračas, pirmuoju sekretoriumi — J. Januškis, antruoju sekretoriumi—P. Ancevičius ir iždininku —A. Mintas.

IX. Sumanymai.

Sumanymuose buvo iškelta ir apsvarstyta daug įvairių klausimų. Tarp kitako apsvarstyta ir priimtos sekančios rezoliucijos: 1) Padėka užsienio socialistinems organizacijoms, 2) Svelkinimas amerikiečiams. 5) Santykių su amerikiečiais klausimu. 4) Protestas Latvijos vyriausybei.

Žemiau talpiname visas rezoliucijas tokioj tvarkoj, kaip jos buvo Konferencijos priimtos.

Rezoliucijos.

Del pranešimų iš vietų.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d., išklausius pranešimus organizacijų atstovų iš vietų nutarė:

1) Atsirubežiuoti nuo neaiškaus politinio nusistatymo emigrantų ir kitų asmenų žeminančių savo pasielgimu politinės Lietuvos emigracijos ir organizacijos vardą.

2) L.S.D.O.U. skyriai privalo palaikyti ankštus ryšius su vietinėmis socialistinėmis organizacijomis, ne kaipo pavieniai asmenis, bet kaipo organizuotos vienetos, tikslu susipažinti su kaimyninių valstybių judejimu, jų kova ir organizacijomis.

3) L.S.D.O.U. skyriai privalo palaikyti ankštus ryšius su L.S.D.O.U. Vykdomuoju Komitetu ir informuoti jį apie savo gyvenimą, veikimą ir padėtį, kad tuo budu Vykd. Komitetas tinkamiau suderintų visos socialdemokratines emigracijos veikimą.

4) Vykd. Komitetas iš savo puses privalo žiurėti, kad kilnojantiems polit. emigrantams iš vienos vietos į kitą, arba iš vienos valstybes į kitą, be organizacijos žinios nebutų išduodami jokie partiniai liudymai ir rekomendacijos. Persikelimai tegali būti atliekami tik su žinia: a) vietos organizacijos, b) Vykd. Komiteto, c) tos organizacijos, į kurią vienas ar kitas asmuo mano persikelti.

5) Vykd. Komitetas privalo artimiausiu laiku išaiškinti atskirų narių kenksmingus organizacijai pasielgimus. Išaiškinus — kaltus įspėti ir už sekantį prasižengimą pašalinti juos iš organizacijos.

6) Nesilaikančius konferencijos nutarimų, skaityti nevertais socialdemokratų vardo ir kaipo tokius šalinti visiškai iš organizacijos, nes Konferencija mano, kad tik tuo keliu einąnt, bus galima išlaikyti vieningą ir organizuotą politinių emigrantų socialdemokratų organizaciją užsieny.

Del Vykdomojo Komiteto nutarimo pašalinti Jeronimą Plečkaitį.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—9 d. Vilniuje, apsvarsčiusi Vykdomojo Komiteto žygį del pašalinimo Jeronimo Plečkaičio nutare:

1) Konferencija pilnai pritaria Vykdomojo Komiteto nutarimams, butent: a) iš š. m sausio men. 24 d. del J. Plečkaičio pasišalinimo nuo politinio veikimo L.S.D.O.U., b) nutarimui iš š. m kovo m. 28 d. del Jeronimo Plečkaičio visiško pašalinimo iš organizacijos.

2) Už Jeronimo Plečkaičio veikimą L.S.D.O.U. jokios atsakamybes neima ir pakartotinai perspėja visus politinius emigrantus socialdemokratus nuo jo ir jo veikimo griežtai atsirubežiuoti.

Politine situacija Lietuvoj.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi, 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, aptarusi situaciją Lietuvoj randa, kad Lietuvos politinis gyvenimas iki siai dienai nera stabilizavęsis ir tebėra pilnas visokių galimumų.

Trečiais kariškos diktaturos metais toji diktatūra kas kart aiškiau persistato, kaipo turtingųjų klasių gyneja, kas seka iš diktaturos mokesnių politikos, žemes reformos sustabdymo, savivaldybių darkymo trumparegio krašto turtų — miškų eikvojimo, sociales įstatimdavystes siaurinimo ir naikinimo, darbininkų klasinio judejimo slopinimo, neproduktingų krašto išlaidų didinimo ir t. t.

Kariškoji diktatura įsistiprinusi deka žiauraus teroro ir nepavykusių išstojimų (1927 m. kovo men. 15 d., Taurages ir Alytaus rugsejo m. 9 d.), o taip pat naudodama nacionalistinius ir patriotinius piliečių jausmus, ardo ir paraližuoja politines ir ekonomines opozicijos organizacijas, o pirmon galvon klasinį darbininkų judejimą. Eidama kruvino smurto keliu prie dvarininkų, kaimo buožių ir miestų buržuazijos laimejimų įtvirtinimų, fašistine diktatura didina darbininkų ir biednųjų valstiečių neapykantą prieš diktaturą;

Nors prie diktaturos vykintojų — fašistiškų karininkų kastos — diktaturos ekonominės politikos paviliotį ir pradeda šlietis demokratines buržuazijos, o

taip pat ir tautinių mažumų turtingųjų sluoksnių atstovai, bet ir pačios buržuazijos tarpe grobuoniškas ir savanaudiškas diktatorių šelmininkavimas sukelia pavydo ir nepasitenkinimo.

Susipykusi su diktatoriais del grobio pasidalijimo klerikaliniai buržuazine opozicija, spekuliuodama tikybiniais jausmais ir priešingumais diktaturos liogery tyko susitarimo, arba perversmo keliu grįžti prie valstybės vairo ir diktaturos priemonemis stiprinti klerikalizmą Lietuvoje.

Taip pat ir diktatorių tarpe varžytines ir rietenos del valdžios dar nėra baigtos, ir po Skorupskio, Petrulčio ir Plechavičiaus avantiurų galima laukti ir daugiau panašių susidurimų pačių diktatorių tarpe

Manevravimais tarp klerikalų ir liberalų, bei žiauriomis represijomis prieš darbininkus ir valstiečius, kariškoji diktatura laikosi valdžioje, bet klasiniai priešgniumai, klerikalų opozicija ir nesutikimai pačių diktatorių tarpe, kiekvienu metu gali iššaukti krašte permainas, kurias Socialdemokratija turi buti pasirengusi išnaudoti darbininkų ir valstiečių interesuose.

Nenusistovejęs Lietuvos diktaturos savanaudis ir kruvinas režimas, politine 'priespauda, teroras, kulturine reakcija, sauvale ir beteise, pavergta darbo klases padėtis *duoda Socialdemokratijai progos ir uždeda jai pareigas aktingai dalavauti* fašistines diktaturos režimo pašalinime ir įgyvendinime Lietuvoj demokratines santvarkos.

Del Lietuvos S. D. Partijos uždarymo.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, aptarusi klausimą del uždarymo Lietuvos Socialdemokratų Partijos, konstatavo:

Lietuvos Socialdemokratų Partija, kovodama už darbo žmonių gerovę bei socialistinę ateitį, per kelis Lietuvos nepriklausomo gyvenimo metus, turejo dideles įtakos darbininkų ir valstiečių masese ir pačiame Lietuvos, kaipo valstybes, gyvenime. Padejusi didelių pastangų partija, drauge su demokratinių valstiečių sluoksniu, 1926 metais atvede Lietuvą ant kelio į demokratiją.

Bet 1926 m. gruodžio m. 17 d., nekulturingų pelnagrobių, užsilikusių iš caro despotiško valdymo laikų, ir po karo išsirutuliojusios savosios buržuazijos, šalininkų drauge su carinio raugo karaninkais ir įvairiais avantiuristais, ginklu nuverte demokratinę vyriausybę. Užgrobę valstybes vairą reakcininkai, priešaky su Smetona ir Valdemaru, visą savo žiaurumą nukreipe prieš Lietuvos socialdemokratiją ir su aziatišku kraugeriškumu pradėjo naikinti socialdemokratus ir visus demokratinių laisvių šalininkus. Pradžioje sunaikino socialdemokratų vadovaujamas darbininkų profesines sąjungas, o veliau vienus po kitų eme uždarineti partijos skyrius. Pagaliau fašistine banda nusistate fiziniai išnaikinti Socialdemokratų Partijos narius.

Su pasibiaurejimu tenka pabrežti tas šlykščias provokacijas, melus, šmeižtus ir kruvinas priemones, kurias naudoja užgrobikai kovoj su Lietuvos socialdemokratija. Ilgi sąrašai užmuštų, šimtai kankinamų kalejimuose, tukstančiai ištremimuose po policijos priežiura, bus amžini liudininkai tų didelių kovų už laisvę su Lietuvos tironais. Užmuštųjų socialdemokratų — Mikulskio, Odovo, Mažeikos, Nadzeikos, Endriuškos, Miškinio, Alšausko ir daugelio kitų vardai pasiliks Lietuvos liaudies amžinoj atminty.

Nesitenkindama tais žiaurumais Smetonos-Voldemaro valdžia, nutarė išnaikinti ir patį Lietuvos Socialdemokratų Partijos vardą. Ir štai įvyko negirdetas šiais laikais kulturingame pasauly atsitikimas: provokacinemis priemonemis sudaryta klastinga byla ir po 33 metų gyvavymo, š. m. gegužes m. 1 d. Lietuvos Socialdemokratų Partija formaliai tapo uždaryta. Lietuviški fašistiniai tironai uždare tą partiją, kuri senais sunkiausiausiais carizmo laikais pati pirmoji iškele Nepriklausomos Lietuvos Respublikos sukį, daugiausia kovojo už lietuvišką spaudą, už Lietuvos darbo žmonių gerovę.

Mes Lietuvos socialdemokratai, žiaurių okupantų išguiti iš savo gimtojo krašto, suvažiavę iš ivairių valstybių į šią Konferenciją, keliame griežčiausį protestą prieš kruvinus Smetonos-Voldemaro valdžios žygius, nukreiptus prieš musų draugus Lietuvoj.

Mes šaukiame į viso pasaulio socialistus ir pasaulio demokratiją—protestuokite prieš negirdetus fašistų žveriškumas, prieš socialdemokratų kankinimus Lietuvoj!

Reikšdami didžiausios pagarbos Lietuvos Socialdemokratų Partijos kankiniams, mes, nariai L.S D.O.U. pasižadam tvirtai kovoti už idealus ir siekimus Lietuvos Socialdemokratų Partijos ir aukštai laikyti jos veliavą, iškelta prieš trysdešimt tris metus!

Emigracija ir kova su fašizmu.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m rugsejo m. 7—8 d. konstatuoja, kad pol. emigracijos klaidos, kurios buvo padarytos iki įkurimo L.S.D.O.U. del stokos organizuotumo socialdemokratines emigracijos tarpe, žymiai pasunkino priešfašistinį veikimą ir laikinai sutrukde susiartinimą su kitų kraštų socialistinėmis organizacijomis Todel Konferencija nutare:

1) Tolimesniame savo veikime deti visas pastangas galutinam padarytų klaidų atitaisymui: a) užmegsti ankštus draugiškus ryšius su socialistine ir demokratine Lietuvos išeivija gyvenančia Amerikoje ir kituose kraštuose, kuri nėra abejinga del Lietuvos santvarkos ir likimo, b) išplėsti ir sustiprinti esamus santykius su valstiečių liaudininkų masemis, kovojančiomis prieš fašistinę diktaturą, c) pagilinti ir išplėsti draugiškus santikius su visomis užsienio socialistinėmis organizacijomis, susijungusiomis po Socialistinio Darbininkų Internacionalo veliavą.

2) Priešfašistinę Lietuvos liaudies kovą ir toliau visokeriopiai remti ir visomis galimomis priemonemis jai pagelbėti.

3) Deti visas pastangas, kad propagandos keliu butų išaiškinta plačiosioms liaudies masems dabartines kariškos fašistines diktaturos ir jos galimos klerikalinės atmainos kenksmingumas, nurodant abiejų tų diktaturų tikrąją darbo liaudžiai priešingąją prigimtį. Tam tikslui naudoti laisvą nuo fašistines cenzuros spaudą.

4) Vedant kovą prieš fašistinę diktaturą, už įgyvendinimą demokratijos, jungti tą kovą su darbininkų ir valstiečių siekimais, butent: žemes reforma, socialinė įstatimdavyste ir t. t., žodžiu, vesti kovą aiškia socialistinei klasine linija.

5) Išaiškinti Lietuvos liaudžiai netikslumą tokių kovos su fašizmu priemonių, kaip atentatai prieš atskirus asmenis ir įstaigas – fašizmo ramsčius. Kova turi buti vedama ne su asmenimis bet su sistema ir toji kova turi buti organizuota, masine. Kova su išdavikais ir provokatoriais reikia vesti nevengiant jokių priemonių

6) Raginti Lietuvos liaudį kurti slaptas priešfašistines organizacijas, ginkluotis ir ruoštis prie sukilimo nuvertimui fasistines diktaturos.

7) Vedant kova prieš fasistinę diktaturą, per slaptas kovos ir propagandos organizacijas, nevengti

naudoti ir visokių legalių kovos priemonių, kurios tik bus prieinamos ir tai kovai naudingos.

Del medžiagines emigrantu bukles.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—7 d. Vilniuje, apsvarsčiusi politinių emigrantų ekonominę buklę konstatuoja kad: a) politinių emigrantų ekonomine padetis įvairiuose krastuose labai įvairi, skirtinga, b) kai kuriose vietose uždarbiai labai maži ir pragyvenimas sunkus, c) daugely vietų, ypač prie žemes ukio, darbdaviai emigrantus blauriai išnaudoja, d) stoka ryšių tarp gyvenančių įvairiuose krastuose atskirų narių, organizacijų ir grupių, kliudo susižinoti apie darbų sąlygas, pragyvenimą, geresnius darbus ir t.t. Todel konferencija nutare:

1) Įsteigti centre Darbo Biurą, kuriame butų koncentruojamos visos žinios is įvairių kraštų apie esančius darbus ir darbo sąlygas.

2) Uždeti pareigas visoms L.S D.O.U. grupems, organizacijoms ir atskiriems nariams siuntineti Darbo Biurui žinias: a) kur ir kiek organizacijos narių dirba, b) kokie darbai dirbami: nuolatiniai, ar sezoniniai, c) kokie darbai yra liuosi ir kok e toliau ateičiai numatomi, d) darbo ir pragyvenimo sąlygos ir t. t.

3) Darbo Biuras surinktas žinias apie darbus tvarko ir informuoja L.S.D.O.U. grupes, organizacijas ir atskirus narius.

4) Pavesti Vykd. Komitetui susižinoti su valdžios ir savivaldybų įstaigoms, o taip pat darbininkų profesinems sąjungoms tikslu parupinti apsigyvenimo teisę ir darbus naujai atvykstantiems politiniams emigrantams, o taip gi ir seniems netekusiems darbo.

5) Iki naujai atvykęs politinis emigrantas išgaus dokumentus ir bus aprupintas darbu, Vykd. Komitetas privalo sulig galimybes suteikti jam pragyvenimą.

6) Vykdomasis Komitetas privalo reikalui esant išslyati draugams reikiamus pažymejimus, pristatant juos į įstaigas arba organizacijas.

7) Kad apsigynus nuo darbdavių išnaudojimo visi politiniai emigrantai privalo įstoti į darbininkų profesines sąjungas tuose krastuose kur jie gyvena ir dirba.

8) Kiekvienas politinis emigrantas privalo stengtis įsigyti profesinių žinių, amato jam prieinamos darbo šakos.

9) Visi politiniai emigrantai privalo įsitraukt, į kitų kraštų darbininkų politinį ir kulturinį judejimą įsigyti kuodaugiausia mokslo žinių, kad sugrįžę Lietuvon, galetų savo žinias ir patyrimus pritaikinti Lietuvos darbininkų judejimui.

10) Visi organizacijos nariai privalo palaikyti savytarpius draugiškus ryšius ir vienas kitą remti moraliai, o sulig išgales ir materialiai.

Spaudos klausimu.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, apsvarsčiusi spaudos reikalą konstatuoja didelę stoką partines ir ideologines literaturos ir tam reikalui patenkinti, nutare: spausdinti galimumu ribose socialistinei—ideologinio turinio knygas, drauge neapleidžiant literaturos ir einamojo momento klausimais.

Padeka užsienio socialistinems organizacijoms.

Rezoliucija.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, dalyvaujant atstovams is įvairių valstybių, apsvarsčiusi tą didelę moralę ir medžiaginę paramą telkiamą iš įvairiu pasaulio darbininkų organizacijų, musų sunkiose kovose su Lietuvos kruvinuoju fašizmu—reiškia savo širdingiausią padeką Vokietijos, Latvijos ir Lenkijos socialistinems partijoms ir tų krastų darbininkų profesinems sąjungoms.

Brangių draugų ištiesta pagelbos ranka teikia mums energijos kovoti iki fašizmas bus Lietuvoj pašalintas ir duoda vilties, kad neužilgo ateis laikas, kuomet Lietuvos socialdemokratija išsilaisvinusi iš kruvinojo fašizmo nagų iš naujo gales organizuoti darbo liaudį ir žengti į ateities socialistinę tvarką.

Su socialistiniais sveikinimais
Konferencijos Prezidiumas:
Z. Buračas.
J. Januškis.
Pr. Ancevičius.

Sveikinimas amerikiečiams.

Rezoliucija

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, dalyvaujant atstovams iš įvairių valstybių,—apsvarsčiusi santykius su Lietuvos darbininkais ir jų organizacijom s išeivijoj siunčia savo draugiškus sveikinimus lietuviams darbininkams Amerikoje ir pareiškia širdingiausią padeką už teikiamą mums moralę ir medžiaginę paramą. Musų sunkiose kovose, už demokratinę tvarką Lietuvoje, ši parama duoda mums vilties ir energijos drąsiau kovoti ir greičiau pasiekti musų užsibrežtąjį tikslą. Mes Lietuvos demokratijos kovotojai turime vilties, kad tie musų draugiški santykiai ateity dar labiau sustipres.

Konferencijos Prezidiumas:
Z. Buračas.
J. Januškis.
Pr. Ancevičius.

Santykių su amerikiečiais klausimu.

L.S.D.O.U II-oji konferencija įvykusi Vilniuj 1929 m. rugsejo men 7—8 d. noredama užmegsti draugingesnius ir artimesnius santykius su socialistine ir demokratine Lietuvos liaudjies išeivija Amerikoj, nutare pavesti Vyk. Komitetui artimiausioj ateity susitarti su Amerikos lietuvių socialistų ir demokratų organizacijoms del pasiuntimo Amerikon nekuriam laikui savo atstovo, kuris nušviestų tikrą padetį Lietuvoj ir politines emigracijos tarpe, o kartu užmegstu kuo draugingiausius ir karščiausius rysius su broliais išeiviais anapus vandenyno.

Potestas Latvijos Vyriausybei.

Rezoliucija.

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny, Antroji Konferencija, įvykusi 1929 m. rugsejo m. 7—8 d. Vilniuje, reiškia griežtą protestą Latvijos vyriausybei del jos žygių, kuriais žadama išduoti fasistinei Voldemaro valdžiai politninį emigrantą socialdemokratą Misiulį. Konferencija reiškia vilties, kad žmoniškumas ir teisingumas Latvijos vyriausybę nuo tokio žygio sulaikys.

Konferencijos Prezidiumas:
Z. Buračas.
J. Januškis.
Pr. Ancevičius.

Fašizmas eina į pražutį.

Pirmasis desimtmetis Lietuvos nepriklausamybes gyvenimo pasižymi tautinio romantizmo dvasia. Visų akys atkreiptos į tautines valstybes politinį kurimąsi ir tos politines nepriklausomybes išlaikymą. Pradžioj klasinis pasiskirstymas visuomenej mažai tepasireiške, nes visi tikejo, kad pakanka pakeisti biurokretinę rusų monarchiją į Lietuvos nepriklausomą respubliką, kaip bematant visi blogumai pranyks. Klasiniai skirtingumai ir toliau mažai reiškesi: visų krašto visuomenes sluoksnių žygiai buvo nukreipti į tautines valstybės formas, menkai besigilinant į kuriamos valstybes vidaus turinį. Darbo mases, tikedamos buržuazijos pažadams (žeme) savo jegomis parėme nepriklausomybes praktinį įgyvendinimą, bet, nepastačiusios savo socialių reikalavimų galop tapo apviltos. Piliečiai, pagauti valstybines idejos, daug negalvodami, raiti jodinejo tautiniu arkliuku. Tik musų klerikalai, is senų laikų įgiję didelį prityrimą ir turedami stiprię politinę organizaciją, tuo nepasitenkino. Klerikalų akys buvo nukreiptos toli: jie sieke kraste politines galybes ir podraug materialių turtų. Tatai atsiekti jiems neblogai pavyko, nes tų tikslų siekimui jie turejo gerų priemonių. Klerikalai tautinį arkliuką pasižabojęs, galejo iš bažnyčios tiosiog nujoti į seimą, į valdžią, o iš ten ir prie me džiaginių gerybių, prie turtų. Toli matančios kunigų akys ir toli siekiančios jų rankos, naujoj padety greit susiorientavo. Naujoji buržuazija tautinį arkliuką pasižabojusi, o kunigija be to dar bažnyčią ir tikybą pasikinkiusi,—bendromis jėgomis šoko savo pozicijas stiprinti, nes įsisiubavusi revoliucija vis dar jų pagrindą griove.

Klasinis susipratimas masese buvo gana miglotas. Todel beprasidedanti kova tarp darbo žmonių iš vienos puses ir kunigų bei buržuazijos is kitos, neturejo aiskaus klasinio pagrindo ir visą laiką sukosi vien apie klerikalizmą ir tautinį liberalizmą. Visos politines grupes eme spekuliuoti darbo žmonių reikalų gynimu, pasivadindamos save didelialis darbo žmonių užtarejais. Dauguma Lietuvos politinių grupių pasiryžo atstovauti įvairių visuomenes sluoksnių interesus, dažnai labai vienus kitiems priesingus. Kai kurios iš jų pasiskelbusios monopolinemis organizacijomis atstovauti visas klases ir klerikaliniu (kriks. dem.) bei tautiniu (valst. liaud.) cementu jas klijuodamos—atrode kokiomis tai virsklasinemis politinemis partijomis. Klerikalinis, bei tautinis romantizmas, laikinai galejo jungti įvairius, labai vienus kitiems priešingus sluoksnius. Ne naujiena buvo v. liaudininkų partijoj stambus ukininkas, dvarininkas, mažažemis ir bežemis valstietis. Taip pat ir krikščionių demokratų partijoj tilpo ir stambus pramonininkas, biznierius, storas klebonas, plonytis zakrastijonas, biedną tarnaite ir pabriko darbininkas. Bet tie visi įvairių sluoksnių interesų priesingumai, kiek laiko drauge pagyvenę, turejo pagaliau aiškiai pasireikšti. Buržuazijos, kunigų ir dvarininkų interesuose buvo ir yra kaip galima visą valstybes naštą sukrauti ant darbo žmonių pečių. Tuo tarpu darbo žmonių interesai, kad ir tos pačios krikščioniskos partijos narių, buvo ir yra visai priešingi. Ir todel iki šiam laikui atrodžiusi tarytum viršklasinė krikščionių dem. organizacija turėjo butinai iškrikti. Tautiniai ir klerikaliniai obalsiai pradejo nustoti vadovaujamos roles ir jų vietoj gyvenime pradejo pasireikšti klasine kova.

Fašistinis perveramas, kuris prisidengęs tautiniais obalsiais priėjo *smurto keliu* prie valdžios vairo—tulą laiką megino *tautiniu arkliuku joti prie valstybes turtu*, bet gyvenime tautinio romantizmo priedanga nusidevejo, svajonės is žmonių galvų išgaravo is prieš akis stojosi biaurus apnuogintas fašizmas. Fašizmas, kaipo nauja kapitalistines tvarkos apsireiskimo forma—turejo, kovoje su krašto demokratija, stoti ant savo tikro klasinio pagrindo.

Fašizmo pagrindu tapo nauja lietuviška ir kitatautiška buržuazija, dvarininkų luomas ir turtingieji stambūs ukininkai. Fašistine ekonomine politika, mokesčių, žemes ukio ir įstatymdavystes srityse, aiškiai tapo nukreipta dvarponių ir buržuazijos reikalų gynimo pusen. Gi kovoje su demokratija, fašizmas dar greičiau pagreitino klasinės kovos pasireiškimą.

Klasine kova veda prie partijų sąstato persigrupavimų. Iš viršaus atrodžiusios valst. liaud. ir krikščionių demokr. partijos, kaip monolitines ir viršklasinės organizacijos, siandien daugiau nebeegzistuoja Jose šiandien eina didelis partijos narių sąstato persigrupavimas.

Tautinis ir klerikalinis principas nera toliau tuo cementu, kuriuo pirmiau buvo, o turi užleisti tą vietą tikram gyvenimo mastui, klasiniam narių pasiskirstymui. Iš demokratijos kovotojų eilių daug pereina į fašistines eiles, ten kur jiems prigulejo buti seniau.

Fašistine diktatura aiškiai stojo turtingųjų klasių reikalų ginti, ir dar labiau prislegti darbininkų ir darbo valstiečių sunkų ekonominį ir kulturinį gyvenimą.

Naujas savivaldybių įstatymas atima darbininkams balsavimo teisę, nes taja teise tegalės pasinaudoti vien turtą turintis ukininkas ir tai tik viena šeimynos galva. Ukininko vaikai, žmona ir darbininkai rinkimų teises neturi. Krašto savivaldybes fašistai tokia rinkimų tvarka paveda į dvarininkų pirklių ir namų savininkų rankas. Trys ketvirtadaliai gyventojų atstumti nuo valstybes gyvenimo reikalų. Tai biauriausis pasityčiojimas iš darbo žmonių reikalų, kokis tik buvo pasaulyje. Darbo žmones grąžinami į beteises baudžiavos laikus. Fašistinis žemes reformos įstatymo pakeitimas didžiausius misko plotus ir šimtus dvarų dovanojo dvarponiams, kurie tojaus pasiskubins miškus ištaksavoti, o valstiečiams ir darbininkams greit del malkų stokos nebus kuo maisto išsivirti. Mokyklos ir universitetas valstiečio ir darbininko sunui visiškai tapo uždarytas, nes 300 litų sumoketi už mokslą gimnazijoje, o 1000 litų už universitetą, vargiai kas begales pakelti. Mokyklos tapo pavestos ponų vaikams.

Šie fašistų žygiai aiškiai nustate pries save visą Lietuvos demokratiją, kuri pradejo aktingą kovą už savo interesus. Kova kasdien žiaurėja. Aukų skaičius dideja. Fašistai grąsina griežtomis bausmemis, bet jomis atgrasyti nuo kovos negali. Tam reikalui demokratija duos naujų jegų ir kaskart jas papildys, nes klasių priešingumas neišnyks ir nestos davęs naujų kovotojų.

O nuolatiniai grobuoniški diktatorių žygiai sukelia pavydo kituose diktatariškų palinkimų asmenyse ir verčia juos svajoti ir tykoti pagrobti valdžią į savo rankas. Nuolatiniai susidurimai diktatorių savo tarpe Lietuvą pastato į nepastovią padetį ir ne vienas negali buti užtikrintas Lietuvos padetimi rytojaus dienai.

Darbo liaudies masių, psichologija persigrupavo.

Lietuvos demokratija turi buti gerai organizuota ir tinkamai ruošiasi reikalingame momente paimti valstybės vairą į savo rankas. Priešingumai diktatorių tarpe ir drauge klasiniai priesingumai masių, aštrina vidaus kovą ir tuo artina demokratijos pergelę jos kovoje su fašizmu.

Fašizmo veiksmai, trukdantieji demokratijos išsivystymą, kaip tai papirkimas opozicines inteligentijos, naikinimas apšvietimo, tautinis šovinizmas ir ugdymas egoistinių palinkimų atskirose grupėse — galų gale tures visai išnykti o jų vieton stos vienintelis klasinių priešingumų mastas.

Fasistine ekonomine ir kulturine politika, tarnaujanti išimtinai buržuazijos reikalams, nustato prieš save kaskart vis didesnes gyventojų mases ir netolimas laikas, kada visi darbo žmones atsistos griežtai prieš diktaturą ir, sudarę vieningą daugumos gyventojų frontą, nuvers diktaturą. Klasinių interesų priešingumai neišvengtinai revoliucionizuoja darbo mases ir veda į fašistines tvarkos išnaikinimą. Tenka buti tinkamai pasirengusiems, kad nepraleisti progos greičiau nuversti fašizmą. *B.*

50.

„...Antrą,... prieš mus stovinčių sunkumų pusę, sudaro labai kebli politiškai—visuomenine padetis. Tai yra ta padetis, kuri susidare begy 10-ties metų tarp Lenkijos ir Lietuvos del Vilniaus klausimo. Nors mes, socialdemokratai šiuo klausimu turime aiškų, visuomenei žinomą, nusistatymą, bet esame daugiau negu tikri, kad blogos valios žmones nenores to musų nusistatymo suprasti ir ant musų puls iš visų pusių, liedami biauriausių pamazgų kibirus. Jau dabar, dar nepasirodžius laikraščiui ir nepradėjus dirbti, tiek Vakarų Lietuvos fašistai-klerikalai, tiek idejiniai jų šalininkai Rytų Lietuvoj, išsižioję iki pat ausų, demagogiškai klykia, apšaukdami mus provokatoriais, lenkų pasamdytais agentais, judošiais, tevynes išdavikais ir kitokiais, jų krikščioniškai moralei, bei „šventam“ nekaltybes stonui pritinkančiais aprioriniais sprendimais. Mums aišku, kad pradejus dirbti realų darbą, iš „šventojo“ fašistų-klerikalų arsenalo bus išvilkta prieš mus visa sunkioji krikščioniška artilerija. Bet giliai išmintingas liaudies kurybos priežodis sako: *„Bijai vilko— neik į mišką“.* Mes gi nebijodami prieš mus dantis atstaciusių vilkų—drąsiai žengiame su *tiesos ginklu* į tamsų, reakcingą mišką“ *).

Tos mintys buvo pareikštos tuomet, kada „Pirmyn“ steigejų burelis nežinojo kas laukia jų leidžiamo pasaulin kudikio. Bet šiandien, kai nuo to laiko praslinko jau veik dveji metai ir kuomet už „Pirmyn“ redakcijos stovi trumpas, bet audringas ir patyrimų pilnas laikotarpis ir kuomet minimas 50 t. y. jubiliejinis „Pirmyn“ Nr. drąsiai galima pasakyti, kiek tos aukščiau cituotos mintys buvo pranasingos ir teisingos. Nuo pat pirmo „Pirmyn“ Nr. pasirodymo, jis buvo reakcinių vilkų su didžiausiu pasiutimu apipultas iš visų pusių. Tie fašistinių vilkų staugimai, nors jau šiek tiek ir aptilo, bet tenka pasakyti, kad dar ir po šiai dienai pasigirsta kokio nors nutukusio liaudies krauju fašistinio vilko stauglamas „valio patriotiška“ melodija prieš „Pirmyn“ ir jo vedamąją liniją. Ir nera abejones, kad tos melodijos garsai bus girdimi tol, kol susipratus Lietuvos liaudis neišgaudys tos ja apipuolusios fašistinių vilkų rujos ir nesudarys iš jos muziejinę menažeriją, kaipo istorinę atminimą to sunkiaus ir liudno laikotarpio, kurį Lietuvos liaudžiai tenka pergyventi šiandien. Bet tai yra ateities uždavinys, kurio realizavimas yra Lietuvos darbo masių rankose. Mes gi šiuo kartu norime pažvelgti į netolimą praeitį, kad sujungus ją ryskesniais prisiminimų bruožais su mūsų laikraščio dabartiniu jubiliejum.

Pereinant prie to dalyko, iš anksto reikia pažymeti, kad dar neatejo laikas, kuris leistų tą vakarykščią dieną, esančią gyva musų visų atmintyje, objektingai ir be „skriaudos“ kai kam—visoj, pilnumoj nušviesti. Todel volens nolens reikia tenkintis tuo, ką šiandien per pusę lupų tegalima išreikšti. Tai sakydamas galvoj turiu ne kažin kokias „paslaptis“, surištas su „Pirmyn“ steigejais, bet steigėjų dalį, kurią sudare keletas pažangiųjų Vilniaus lietuvių inteligentų. Kad tie žmones netaptų aukomis besočių fašistinių vilkų, staugiančių „valio patriotiškas“ melodijas, juos tegaliu kol kai atžymeti nežinomais X. Y ir Z. Bet esu tikras, kad ateis laikas, kada bus galima ir X. Y ir Z. pakeisti žinomais vardais ir papildyti savo prisiminimus.

Buvo tai 1927 m. paskutiniame spalių men. sekmadieny. N. vietoje, kur buvau as su J. Paplausku apsistojęs, 7 v. v. atejo J. Plečkaitis, K. Kedys ir Vilniaus lietuvninkai X. Y. ir Z. Išskyrus J. Paplauką, J. Pleckaitį ir J. Kedį, kurie man teko pažinti Lietuvoj per rinkimų kompaniją į III-ji Seimą ir su kuriais nuo 1926 m. fašistinio gruodžio pučo neteko ne kartą matytis—likusiųjų trijų Vilniaus lietuvninkų visai nepažinojau. Apie juos girdejau tik iš kitų asmenų. Bet nežiurint to, po ilgesnių pasitarimų apie susidariusią po gruodžio perversmo padetį Lietuvoj — prieita nusistatymo šis tas veikti ir nutarta leisti laikrastis „Pirmyn“, kuri redaguoti buvo pavesta man ir vienam iš trijų „nežinomųjų“ Vilniaus lietuvninkų. Kartu čia reikia pažymeti, kad jau tą vakarą tik neprieita prie visai beprasmio susikirtimo su Vilniaus lietuvninkais, žinoma deka J. Plečkaičio fanatiskumo ir demagogijos. Kuomet vienas ir Vilniaus lietuvių tarpo po J. Plečkaičio pranešimo paklause:

— „O kam jus atidavet valdžią fašistams, turedami viską savo rankose“.—Tuomet J. Plečkaitis įsikarščiavęs atsake:

„— Tamsta nieko neišmanai ir prašau tyleti“.

Po tų „susikirtimų“ steigejų tarpe buvo susidariusi visai nejauki atmosfera ir nežinia kuo tas butų baigęsis, jei J. Paplauskas nebutų nukreipęs kalbos kiton pusen. Ačin tam pirmas pasitarimas baigesi apie 1 v. nakties visai draugiška nuotaika ir mes išsiskirstem pilni upo ir pasiryžimo dirbti antifašistinį darbą, veik visai nežinodami ir nekalbedami apie tai, kaip musų veikimas bus sutiktas tiek Rytų tiek Vakarų Lietuvoj.

Tą „susikirtimą“ privedu čia kaipo charakteringa J. Plečkaičio budui. Nuo pat pirmo susitikimo su juo emigracijoj iki nutraukimui su jo artimų draugiskų rysių iš mano puses tuoj po Rygos kongreso ir iki galutino jo pašalinimo iš organizacijos, man teko jis observuoti, kaipo despotas, kuris, nesiskaitančius su jo demagogiškomis, dažnai kvailomis nuomonemis, vadindavo neišmanėliais, kvailiais ir t. p. Bet apie tai teks kalbeti kitoj vietoj. Čia gi tenkinsimes prisiminimais apie pirmąsias dienas „Pirmyn“, su kuriuo J. Plečkaitis laimei neturejo jokių didesnių rysių ir į kurį neparašė veik ne vieno straipsnelio.

Po pirmojo pasitarimo aš ir X. ememes darbo. Atlikę visus tekninius sunkumus su spaustuve ir valdžia, sueidavom kas vakarą del pirmojo Nr. turinio nustatymo. Tas buvo svarbu, nes jame reikejo išdestyti savo programą ir tikslus, ką mes, regis, paslskaičius šiandien patį pirmutinį „Pirmyn“ Nr. neblogai atlikom. Tam patvirtiniti cituoju iš X. parašyto vedamojo „Žengiant Pirmyn“, kurs tilpo vienkartiniame „Pirmyn“, leidiny iš 1927. XI. 5 d.

„Nejaugi mes galime pries visa tai, kas šiandien vyksta musų krašte, bent mirksniui užmerkti akis? Ne! Mes laikome ir laikysime savo butiniausia pareiga kuo plačiausiai informuoti skaitytojus ne tik apie vietos lietuvių darbininkų ir nedarbininkų gyvenimą, bet ir apie Lietuvos valstybes *vis aštrėjančius santykius, bei jos gyventojų kova su darbo liaudies budeliais.* Esame daugiau negu tikri, kad musų tiesos, laisves žodžiai prasimus į fašizmo gangreną, apimtą bendrą tevynę, kur jie bus musų pavergtiems broliams paguoda, morale paspirtimi, o kas svarbiausia trimitu raginan-

*) Žiur. „Reakcijos žodis“. „Pirmyn“, vienkartinis leidinys, išleistas Vilniuj 1927 m. XI 5 d.

čių į žutbutinę kovą su tautiška šventenybes kauke prisidengusiais niekšais. Mums daugiau negu aišku, kad pasiliuosavimas iš to fašistinio kalejimo, kuriame šiandien merdi sukaustytas visas Lietuvos gyvenimas— yra pačios lietuvių darbo liaudies rankose. Juo greičiau prisiartins sprendžiamoji kovos valanda ir bus nušluoti niekingiejį veidmainiai, tuo sveikiau bus musų kraštui ir jo ekonominiam bei kulturiniam progresui. Todel mes ir šaukiame darbo liaudi juo grelčiau numesti nuo savo pečių vergiškus pančius. Nes:

„Kas vergo retežių nedrįsta numesi:
„Tas laisvas niekuomet nebus!"

Su džiaugsmu galima šiandien konstatuoti, kad „Pirmyn" didesniam ar mažesniam maštabe tuos savo duotus pažadejimus ištesejo iki šiai dienai. Ir reikia tiketis, kad jis juos išteses iki galui. Todel visai nenuostabu, kad jis rado didelį atgarsį prislegtose Lietuvos darbo masese ir su jomis suaugo dušia ir kunu. Nežiurint barbariškiausių fašistų įstatymų ir bausmių prieš „Pirmyn" skaitytojus, platintojus ir bendradarbius—jo šalininku skaičius nemažeja, bet kas kart dideja. Garbingai žuvusius jo platintojus pakeičia nauji. Sukaustytų į retežius skaitytojų ir bendradarbių eiles papildo kiti darbininkai, kurie pasiryžę viskam, neišskiriant ir mirties. Ir taip, kad nežiurint nei besočių, fašistinių vilkų staugimo, nei jų kruvinų aukų — žengiančiųjų kartu su „Pirmyn", pirmyn armija didėja drąsiai žengdama į šviesesnį rytojų

Žinia, buvo ir kitokių atsitikimų. Juk ir Kristaus apaštalų grupelej atsirado tokių, kurie ji išdave. Tai kodel stebetis, kad ir musų tarpe atsirado tokių, kurie mus o kartu ir visa Lietuvos laudį sunkioje jos kovoje apleido? Aš bent asmeniškai, del to visai nesistebiu, kad pirmutiniu tokių tarpe buvo tas pats Vilniaus lietuvis X., kuris vedamąjį straipsnį užbaigė Jenonio žodžiais:

„Kas vergo retežių nedrįsta numest:
„Tas laisvas niekuomet nebus".

Matomai jis nepanorejo numesti vergo retežių ir pridengęs juos doleriniu „patriotizmu" pasiryžo vilkti toliau. Sunku kas tokiais atvejais padaryti, tuo labiau, kad tai yra skonio dalykas. Kas megsta laisvę ir už ją nesibijo gyvybes padeti, o kai kas megsta vergo retežiais žvanginti ir su jais į kapus nužengti.

Bet nežiurint to, ir keletos menkesnių šiaudadušių, "Pirmyn" žingsnis po žingsnio *ženge, žengia ir žengs pirmyn*, pildydamas savo duotus pažadus. Jis žengs ir ragins kovon tol, kol tą savo darbą t. y. kovą už kilnias socialistines idejas negales vesti laisvai ir nevaržomai Kaune. O tas juk kada nors įvyks. Tuomet žinoma ir atsiminimai iš jo praeities bus kitokie.

P. A.

Valaamo asilų balsas.

Amerikiečiai apie Lietuvos fašistus.

Amerikos lietuvių dienraštis *„Naujienos"* iš š. m. 8. VIII apžvalgoj rašo:

Dabartinis Lietuvo valdžios oficiozas „Liet. Aidas" vedamajam stra psny stai kaip nukalba savo supratimą apie kulturos darbo sąlygas Lietuvoje:

„Musų opozicija ir iš kaires ir iš dešines dabar pradejo daug rasyti apie kulturos gyvenimą pas mus. Opozicija stengiasi įrodyti esą kulturos gyvenimas pas mus nykstąs, o nykstąs del to, jog jam trūktą kažkokių laisvių. Bet kitiems ir to permaža. Ką čia bauginti vien kultura. Kitas dar nesupras kas tai yra kultura. Jau kad baidyti tai baidyti. Sakykim, bra, kad nykstanti ne tik kultūra, bet nykstanti dorove ir valstybingumas. Kitaip sakant — viskas nyksta. Šita taktiką labai primena taktiką ano siuvejo, kurs niekad nebuvęs toliau, savo provincijos miesčiuko ribų, užraše savo iškaboj: „Siuvejas iš Paryžiaus". Bet veliau pamanęs sau, jog to gali buti dar permaža, paraše: „Siuvejas iš Paryžiaus ir Londono".

Musų opozicijos rašejai savo tezems įrodyti šaukia liudininkais ir bolševikus ir Napoleoną ir Liudviką XIV, bet nenurodo ne vieno fakto, kuris paliudytų, kad nuo seimų laikų butų pradėjusi griuti kultura, dorove ir valstybingumas.

Jie net nepasako aiškiai, del ko, butent, pas mus griuva kultura, dorove ir valstybingumas ir kas, jų manymų, reiketų daryti, kad tie dalykai negriutų. Tiesa, kairioji opozicija kartais užsimena apie kažkokias laisves del kurių stokos kultura griuvanti ar neauganti. Bet kokios reikalingos laisves, kad kultura negrintų — aiškiai nepasako.

Dabar kai del laisvių, ką ypač megsta kelti kairioji opozic ja. Kokių gi laisvių trukumas varžytų pas mus kulturos gyvenimą? Kokios gi laisves pas mus buvo, o dabar jų nera?

Mes vis tiek noretumem išgirsti konkrečių faktų: kur, kada ir kas yra neleidęs ar suvaržęs kokį kulturos darbą. Atvirkščiai, mes galim nurodyti daug kulturinių organizacijų, kurios įsikure po seimų gadynes.

Pagaliau tegu gi opozicija įrodo faktais, esą, seimų visagales laikais kulturos esą buvę daugiau, ar jos gyvenimas buvęs intensingesnis, ar jos darbas vaisingesnis.

Apskritai kam prikišant, kaltinant, reiketų kalbeti faktais, o ne tuščiais sakiniais ir tvirtinimais".

Žinoma, jei tie Valaamo asilai turetų nors siokį tokį supratimą apie tą klausimą, kuriuo jie terlioja savo oficiozo puslapius, jie Valaamo asilais nebutų, o nebudami tokiais jie patys pravirktų *pamatę dabartines sąlygas Lietuvoje* bet kokiam kulturos darbui

Išzaunojęs visą virtinę naiviškiausių sakinių oficiozo klerkas tipingo činauninko tonu reikalauja *„faktų"*. Viešpatie, lai jis tik pasiklausia tų *„faktų"* savo žvalgybos armijoj, savo cenzuros departamente, pas savo karo komendantus, policijos jurgius ir pas įvairiausius „tikrai tautiškus" šnipukus, jo plaukai ant galvos pasišiauš...

Tame pačiame „Lietuvos Aido" numery kitoje vietoje vienas jų „atstoves" iš kaimo prasitar a:

„Kad kultūros darbas yra reikalingas tam tikrų sąlygų ir kad tų sąlygų pirmoje vietoje yra laisve, mes, provinciolai, labai gerai žinome".

Ko gi daugiau reikia? Juk tų faktų opozicijos spaudoj cenzura nei tarpe eilučių nepraleidžia. Ar ne viskas pasakyta tose keliose paties oficiozo eilutese? *Be laisves nera kulturos.* Senoves romenai, rodos buvo truputį išmintingesni už dabartinius „fašistus", bet jie sakydavo, kad arma regnante musae silent (ginklui valdant muzos tyli). Laisve ir šautuvas yra nesuderinami kaip ugnis ir vanduo.

Bet ir vėl — duok žmonems laisvę, paliuosuok iš pančių kulturą, tai pasidek šautuvą ir atsižadėk smurto, o be smurto, šautuvo, be teroro jokia sauvala

negalima. Tad ir Lietuvos smurtininkams prisipažinti, kad jų metodai yra pražutingi kulturai, reikštų tą pat ką prisipažinti prie savo kriminališko nusikaltimo prieš Lietuvos kulturą.

Todel nesąmonė butų laukti iš tų žmonių, kad jie patys praregetų. Jie to negali, nes tai butų jų pačių saužudyste. Kas tad jiems belieka? O gi palieka savo apjakime toliau klampoti ir savo pačių šešelio baidytis, kiekviename žingsny tematant savo pražutį — politiką.

Kad taip jau yra, liudija šitie oficiozo žodžiai:

„Kulturos darbo dalį turinčios dirbti savivaldybes — politikuoja, mokyklos — politikuoja; neva kulturines organizacijos — politikuoja. Visa ir visur pas mus politikuoja. Maži vaikai — ir tie politikuoja".

Aišku, kad belieka dar tuos mažus vaikus atiduoti karo lauko teismui, gal tada niekas „nebepolitikuos", ir Lietuvoj stos „šventoji kapų tyla" ir „tikrųjų tautininkų" valdžios ramybe".

Fasistiniai balamutai paklsę Lietuvos spaudą po purvinu komendantų ir cenzorių puspadžiu, išsijuosę mano durninti savo oficioze užsienį, apie visokius „gerumus" bet užsienis labai puikiai jų šeimininkavimą mato ir įvertina. Tokių įvertinimų randame ne tik Amerikoje, bet ir Europos kulturingų valstybių spaudoj.

A.

„Rytas" „plečkaitininkais" užsirijo.

Leonas Bistras užmiršo, kaip jis slaptai per demarklimiją 1927 m. į Vilnių bego, o iš čia slaptai toliau keliavo. Bistras užmirso savo kelionę į Ženevą, kur jis bendrai su Gabriu slankiojo po diplomatų prieangius ir tykojo pakišti Voldemarui koją. Bistras užmiršo savo atsilankymą Berlyne į vienos *kaimynines valstybes pasiuntinybę, kur prase nedaugiai ir nemažiau kaip tik pagelbos Voldemarui nuversti!* Bistras tycia užmiršta savo pagiežos ir kraujo trokštančius straipsnius į „Tautos Sargą" ir užmiršo iš viso, kad jis su atsargos Užs. R. Ministeriu Gabriu ir Krupavičiu „Tautos Sargą" pagimde ir jį augina. Taigi, Bistras moka užmirsti. Mes nežinome, ar Bistro nekrečia šiurpuliai, kai jis savo straipsnius į „T. Sargą" rašo, o gal į „Tautos Sargą" rašydamas Bistras netenka sveikų, naturalių instinktų? Dievai žino tą Bistrą ir jo kartais „sausą", o kartais ir „šlapią" politiką.

Bet palikus Bistrą nuošaliai, palieka klausimas, kodel „Rytas" staiga prabilo apie „plečkaitininkus", gal todel, kad Saladžius „teisybes" neleidžia rasyti, tai reikia nors melais pradeti verstis?

„Rytas" sako, kad Lietuvos piliečių grupe nuejo pas lenkus ir jų pagelba nori atsiekti savo tikslų Lietuvoje. Jei kas kitas, o ne Bistras apie lenkų pinigus ir pagelbą kalbetų, butų galima dar ir ginčytis, bet su Bistru neverta del to liežuvio laužyti. Bistras iš savęs, iš savo norų, apie kitus sprendžia, todel jam patartume apie lenkiškus pinigus geriau tyleti.

„Rytas" su pasibaisejimu konstatuoja, kad Lietuvos visuomene politinių emigrantų akcijai reiškia tylaus pritarimo ir visai nesirengia pasekti „Ryto" pavyzdį ir įpulti isterikon. Iš to „Rytas" daro isvadas, kad reikia pašalinti dabartinę valdymo sistemą (Voldemarą), kuri užmuša piliečiuose susiinteresavimą savo krašto likimu. Mes iš savo puses užtikriname „Rytą", kad kaip tik pasikeis valdymo sistema, išnyks ir „plečkaitininkai" ir tada atpuls visos „Ryto" bedos del „nesveiko abejingumo".

Tas „Ryto" nesveikas abejingumas ne naujiena, nes jau buvo girdetas gerokai anksčiau. Jis tuomet sake, kad del visų Voldemaro vedamų kovų su teroristais „plečkaitininkais", krikščionys demokratai esą priversti „aplinkybių" stovėti nuošaliai ir likti „šaltais stebetojais". (Rytas 95 m.). Bet juo tolyn, „Rytas" pamažu eina „karštyn". „Plečkaitininkus" jau pradeda keikti ir, nors nedrąsiai, vadina jau „lenkų agentais". O jei Voldemaras tik priimtų krikščionis demokratus valdžion, jie drąsiai imtų peilį ir padetų Voldemarui jo riezniko darbe. Bet Voldemaras, su krikščionimis deretis ne nemano. Jis sakosi pirmiausia išpiausiąs socialdemokratus, o tuomet prieisianti ir krikščionių demokratų eile, nes krikščionys demokratai, pasak Voldemaro, esą taip pat „lenkų agentai — plečkaitininkai!".

S.

Tuščios pastangos.

Voldemarui visą laiką stovi lyg koks kaulas gerklej įstrigęs, pabegę nuo jo kartuvių politiniai emigrantai. Jam labai noretusi juos savalgyti, bet nekaip sekasi Pradžioje jis megino savo diplomatiniais „gabumais", visus polit. emigrantus iš Vokietijos ir iš Latvijos suvaryti į Lenkiją ir pirštu parodyti, kad va, girdi, žiurekite „tevynes išdavikai" subego visi pas musų amžinus nepriletelius lenkus ir iš ten tyko Lietuvą pagrobti Bet kai tas manevras nenusiseke, Voldemaras megino visokiais budais emigrantus iš tų „neprietelių" išgauti, bet ir tas „žygis" nenusiseke. Dabar pasiskunde Tautų Sąjungai, tačiau ir ten vargu kas gero išeis. — Baltgudys, matydamas tokį p. Voldemaro klapatą pasakytų: smačnij oriech žabie, da zubov niemal Su tuo faktu pakol kas turime sutikti.

Su savo melu ir iš vejo sugraibstytą „nota" Tautų Sąjungai, matomai Voldemaras netikedamas ką nors laimeti, šoko apeliuoti į Lenkijos visuomenę ir spauda. „L. Aido" 183 nr., veją gaudydamas su pamušalu jis klausia: kodel girdi, lenkai neprotestuoja, kai „Pirmyn" ištisais menesiais saukia stambiomis raidėmis *šaudyti, kaip šunes, Lietuvos valdininkus, vyriausybes narius,* kodel jie nesudraudžia to kriminalinio darbo, kodel neprotestuoja prieš viešai skelbiamas organizuojamas žudynes?

Reikia pripažinti, kad Voldemaras ir čia neišsiverte be šlykštaus melo ir, kaip jis sako — „dosa leonina" cinizmo. Mes niekur nesame parašę ir kvietę, kad žmones šaudytų *Lietuvos valdininkus ir vyriausybes narius,* nes tokiomis priemonemis netikime kovos laimeti, kaip lygiai netikime, kad Voldemarui tą savo melą pavyks kam nors įbrukti už tikrą pinigą. Žinoma, jei Voldemaras nusivės į Ženevą „Pirmyn", kurį jis padejo savo „notai" pamatu ir ims aiškinti, kad lietuviškai tariant — *šnipas* reiškia Lietuvos valdininką, o *provokatorius* reiškia vyriausybes narį ministerį, tai koks nors Sigamura gal ir patikes, bet europiečiai rodos šiek tiek nusivokia lietuviškuose terminuose [1]).

Visai Valdemaro suktai, melu paremtai politikai labai charakteriusas, tas faktas, kad jis be viešumos, glebiais žudo nieku nenusikaltusius Lietuvos žmones ir apie savo žudynes tyli, bet kai tie patys Lietuvos žmonęs įtužę ir nebetekę kantrybes nugalabija kokį nors šnipą — provokatorių, jis šaukia kodel visas pasaulis neprotestuoja! Čia tai jau ištikrųjų nebe „dosa leonina" cinizmo, bet tikras cinizmo rekordas!

Galop įsismaginęs Voldemaras ima grasinti Lenkijai, kad, girdi, galų gale vis viena paaiškėsią jos santykiai su lietuviais emigrantais, o tai busiąs barbariskos valstybes atestatas visų kulturingų tautų tarpe.

[1]) Su terminais Voldemaras gali, ko gero, Ženevoj ir laimeti, nes jo ministeris Aleksa—buvęs caro šnipas, o patį Voldemarą juk ir Chamberlainas (buv. Anglijos ministeris pirmininkas) pavadino provokatoriumi. Red.

Mes čia turime pasakyti kad visi politiniu emigrantų „santykiai“ su Lenkiją, kokie Voldemaro suktai politikai buvo reikalingi, žvalgybos jau senai sufabrikuoti: nieko nei prideti, nei atimti nebereikia. Tačiau varta pažymeti, kad barbarui Voldemarui, pasižymejusiam savo žiaurumais ir užpatentavusiam prieš visą kulturingą pasaulį savo barbarizma, pakanka dar nachališkumo deti pastangas perkelti visa tai nuo savo nesveikos galvos ant svetimų.

O tai bus jau über cinizmo rekordas.

P. Š.

„ULTIMATUMAS“.

„Ryto“ redaktoriaus Bistro, ištremto į Prancuziją kun. Krupavičiaus, žinomo krikščionių demokratų veikejo Gabrio ir kitų gerų katalikų pagimdytas Šveicarijoj „Tautos Sargas“, pasižymi nepaprastu „karingumu“ priešfašistiniame fronte. „Žmogžudžiai“, „banditai“, „budeliai“, „uzurpatoriai“, „kraugeriai“, „deržimordos“ ir visa eile tam panašių „brangių“ žodelių, tai tikri vardai, kuriais „Tautos Sarge“ krikščionys demokratai vadina šių dienų Lietuvos valdovus — „tautos vadus“. Iš esmes prieš šiuos tikrus vardus mes nieko neturime pasakyti, bet krikščionims demokratams, kaipo katalikams tas labai charakteringa: jie griauna krikščioniškai katalikišką dogmą, kuri sako, kad „kiekviena valdžia nuo Dievo paeina“, jie stumia tikrus katalikus į „bedievybę“, į masoneriją. Ir prieš šiuos krikščionių demokratų žygius mes nieko neturetume, bet visa svarba tame, kad jie neatmete dogmos apie paejimą valdžios „nuo Dievo“, o tik nukrypo į ereziją. Jie sako, kad Voldemaras su savo, valdžia esąs *„pragaro išpera“!* Tuo tarpu, jei kada nors Lietuvoj bus Bistro arba Krupavičiaus valdžia, jie vel sakys, kad ji yra nuo Dievo. Tai nedovanotinas krikščionių demokratų paklydimas ir klaidinimas tikinčiųjų.

Palikdami tuo tarpu nuošaliai ginčą apie valdžios paejimo šaltinį, pasiskaitykime ką rašo „Tautos Sarge“ žinomas veikejas Š. Amerikoje kun. I. K.

> „Lietuvos reikalai mums amerikiečiams labai rupi. Blogais keliais važiuoja dabartine Lietuvos vyriausybe. Kuom tas viskas užsibaigs, nesunku atspeti..! Maža Lietuvos valstybe **ne rusų, bet savųjų engiama,** ko ji gales susilaukti? Amerikiečiai mes jau rankas nuleidom. Lietuvos vaduotojų kraujas ir gyvybe, o musų šioks toks piniginis prisidejimas nueis gal niekais“...
>
> „Nesuprantam mes, kunigai, Lietuvos Episkopato. — Ko jis laukia, ko jis tyli? Ar nelemtas likimas jiems burnas užgniaužė? *Lietuvą laukia Meksikos likimas,* ar dar blogiau, nes Meksika nemaža valstybe ir užsienis dar skaitosi... O Lietuva visų apleista niekur draugų neturi, visur priešai ir galingos pasaulio spaudos pasalpa. Tokiam didžiausiam ir rimčiausiam Amerikos dienrašty: „New-York Times“ *nuolat telpa baisiausiai nepalaukus Lietuvai straipsniai* („Rytas“ sako, kad tas dienraštis talpina straipsnius iš „Pirmyn“).

Iš šio laiško ištraukos „Tautos Sargas“ daro išvadą kad:

> Geriausia jautriausia Lietuvos visuomenes dalis, tą kuri kure Lietuvą, apima *desperacija,* matant dabar „tikrąją tautininkų“ vyriausybę su vadais à la Smetona ir Valdo Maras žudant Lietuvą ir griaujant visa, kas didžiausiom aukom ir visos tautos pasišventimu tapo sukurta; antra: kad amerikiečių kunigija o su jais ir žymi Lietuvos kunigijos dalis (žiurek, žemiau ištrauką iš laiško kito Lietuvos kunigo, mums rašyto), stato musų Episkopatui klausimą: Ko jis laukia? Ar jis laukia, kad masoniška Valdo Maro vyresnybe imtų žudyti katalikus, kaip Meksikoje?
>
> — Ištiesų, šitas Lietuvos Episkopato tylejimas ir pasyvumos yra nesuprantamas... jis yra stačiai bauginantis. Ar Arkivyskupas Skvireckas, iš kurio turetų išeiti inicijatyva, laimintų tautos budelius Smetoną ir Valdo-Marą, sulaužiusius priesaiką, kurie kasdien lieja nekaltą lietuvių kraują Ar jis nežino nedorybių, kuriose yra paskendę tie, ką pasiskelbe prieš tautos valia jos „vadais“? Ar jis nežino, kad Valdo Maras yra narys Paryžiaus masonų ložės „Grand-Orient“ ir kad jis veikia sulig tos ložos instrukcijų? Ar jis nežino, kad tas parmazonas išstatė ant pajuokos ir paniekos Šventąjį Tevą, Katalikų Bažnyčios galvą, perstatydamas jam savo sugulovę, svetimą žmoną, už savišką? Ar jis nežino, kad Valdo Maras gyvena su svetimą žmoną? (Jaščenkiene) Ar jis nežino, kad Valdo Maras, masonas, prisidengęs neva kataliko ličyna, rengia ukaza apie atskyrimą Bažnyčios nuo valstybes ir persekiojimą Bažnyčios, kaip Meksikoje ..?“

Padaręs isvadą „Tautos Sargas“ cituoja to kunigo amerikiečio laišką toliau:

> „Jei visa tai žino, gerb. Arkivyskupas, tai kodel tyli? ir ko laukia? Ar jis laukia, kad mes, kunigai, nesulaukdami nurodymų iš virsaus, imtumes elgtis savarankiai taip, kaip mums sąžine ir musų pavadinimas liepia elgtis, skelbiant iš sakyklų žmonems neklausyti neteisetos vyriausybes, sulaužiusios *priesaiką, pamynusios musų šalies įstatymus po kojomis ir liepiant nebemoketi jai mokesnių.*
>
> „Gal, mūsų Ganytojas, Arkivyskupas, lieps mums nutilti, sakydamas: „Ataduokite Kezariui, kas Kezario“. Bet mums tuomet teliks atsakyti, kad Valdo Maras ne Kezaris, bet *pragaro išpera, parmazonas*... ir kad tokio išgamos nebegalime mes klausyti, nei liepti tikintiems klausyti...“

Užbaigęs kun. amerikiečio laišką, „T. Sargas ten pat talpina laišką jau grasinanti, ultimatyvi, parašytą vardu „Lietuvos kunigų Sargų“ grupes. Štai jis:

> „Aš Lietuvos kunigų grupes vardu prašau paskelbti, kad mes lauksime dar kurį laiką paredymo Lietuvos episkopato, bet jei nesulauksime šio paredymo, menesio begyje, pradesime veikti savarankiai, kaip mums Dievo balsas per musų sąžinę mums liepia elgtis... Kun. A. I.“.

Žingeidu bus matyti, kai Lietuvos kunigai, pasibaigus „ultimatumo“ terminui, ims tam „pragaro išperai“ Voldemarui kailį bielyti!

Prie progos čia mums tenka pažymeti, kad krikščionys demokratai nepatenkinti kam minetas Amerikos dienraštis „*New-York Times*“ spausdina straipsnius iš „Pirmyn“. Tas dienraštis gal but spausdintų ir iš „T. S.“ straipsnius, jei „T. Sargo“ straipsniuose nebutų taip daug keiksmažodžiais paremtos demagogijos.

A.

Perekinčikų gynėjai.

Šlykščiausias sutverimas pasauly yra parsidavėlis, kuris del pinigų, del garbės, ar karjeros atsisako nuo savo įsitikinimų ir draugų. Toks Telsių gydytojas Mikulskis, buvęs „karštas“ liaudininkas, gali buti „perekinčiko“ pavyzdžiu. Antrą dieną po fašistų perversmo Mikulskis atsisake nuo liaudininkų apskr. Komiteto

pirmininko vietos ir net atatinkamą iškabą prie savo durų prisege. Prieš perversmą Mikulskis raso skundą ant pulk. Rusteikio, kad jį pašalintų is komendanto vietos, o po perversmo, kaip išpliektas šuo, gerinasi prie to paties šunsnukio ir girtuoklio Rusteikio.. Atsilankius į Telšius Smetonai daktaras Mikulskis drožla „iskalbingą" prakalbą jo garbei, kad net patys tautininkai nustemba Mikulskio šuniškumu. Išgama, besarmatis — tai yra tikras tokio gyd. Mikulskio vardas.

Po III-iojo Seimo rinkimų teko matyti „L. Ž." karikatūrą: burys zuikių bega iš dešines kairen. Kai kurie sustoja ties tautininkais, kiti gi bega link liaudininkų. Karikatura teisingai atvaizdino ne tik laikus po III jo Seimo rinkimų bet ir kiekvienas valdžios pasikeitimas mate Lietuvoje perekinčikų dangenimąsi. Be tradicijų. be politines kulturos Lietuvos visuomenė visada duodavo didelį nuošimtį persimetelių. Ypač po fašistinio perversmo gruodžio 17 d. persimetelių armija staiga auga. Voldemaras sistematiškai gaminasi persimetelius, nes be persimetelių visa jo „tautiškoji" kompanija butų per maža kraštui valdyti. Tuoj po perversmo pas tautininkus nuėjo iekiantis visuomeninis smelis, visokie „my tautininki", karjeristai, menkos dušios ir įsitikinimų žmonel:ai. Materialis išskaičiavimas nuvedė pas tautininkus galybes perkamų politinių „veikejų", bet nuo to politinių partijų sąsiatas tik apsičistijo. Vileišis, Dailide, Turauskas, Mikulskis, Papečkys, Rimka, Toliusis ir k. tai persimetelių tipai. Tokie bankrotai, kaip Rimka, Dailide, Toliušis, arba judošiai kaip Papečkys, Mikulskis ir p. tik ir tinka sedeti ant paskutinių kojų pries „poną" ir šunuodegauti.

„L Aidas" gindamas perekinčikus, sako, kad jie esą vedami idejų stoję į valstybes kurybinį darbą. Bet mes žinom, jog dar nebuvo atsitikimo, kad galetų ką nors sukurti tas, kuris moka tik uodega vizginti, pasuoly kaulus griaužti, ir aklai pildyti „pono" paliepimus.

J. S.

Plečkaitis areštuotas

Š. m. rugsejo 2 d. Stalupenų apylinkej (Rytprusiuos) buvo suimtas Jeronimas Plečkaitis su 5 savo draugais, visi ginkluoti šaunamais ginklais ir bombomis. Kur ir kokiu tikslu Plečkaitis su mazu savo išpažintojų bureliu vyko, kol k s neisaiškinta bet viena yra tikra, kad fasistine spauda pasistengs pasinaudoti šituo areštu ir del Plečkaičio ekspedicijos neužmirš apkaltinti visą pol. emigraciją.

Plečkaitis jau senai nebeturi nieko bendra su socialdemokratine emigracija, bet fašistai nieko išmintingesnio nesugalvoja, kaip jo vardu krikštyti visą emigraciją. „Plečkaitinkai", taip fašistų spaudoj buvo pravardžiojami politiniai pabegeliai. Manome, kad ne be išskaičiavimo Voldemaro samdiniai taip pravardžiojo emigrantus, o Stalupenų įvykis parodo, kiek ismintingai socialistines emigracijos buvo pasielgta atsiribojant nuo Plečkaičio ir jo planų.

Ginkluota Plečkaičio ekspedicija kiekvienam prikiamai rodo koks yra skirtumas tarp nepriklausomas socialistines politikos ir tarp paprasto politinio avanturizmo Lietuvos politines emigracijos nelaimė ta ir buvo, kad jos tarpe radosi toks J. Plečkaitis, kurs savo avantiuristiškais kovos planais ne tik nepriartino fasizmo galo, bet visai emigracijai mete šešelį kokių tai tikrybeje nesamų avantiurų. Pasalinus Plečkaitį nuostolių iš to turejo tiktai fašistai, nes jie neteko savo argumentų pries emigraciją ir turejo tenkint's vien tik kartojimu jiems naudingo Plečkaičio vardo. Stalupenai yra galutinis etapas Plečkaičio politinėj karjeroj ir vargiai besiras ir pas fašistus noro atgyvenusiu „plečkaitininko" vardu ką nors bekrikštyti.

J. K.

Laiškai ir korespondencijos.

Dveji metai.

Rugsejo m. 9 d. sukako lygiai dveji metai nuo Taurages sukilimo. Ši diena Lietuvos liaudies kovų istorijoj tapo kruvinom raidem įrasyta ir pasiliks visiems laikams.

Tas nenusisekęs isstojimas yra gyvu liudininku Lietuvos liaudies kovų istorijoj ir, tos dienos įvykiai kiekvienam sakyte sako, kad Lietuvos liaudis nekenčia vergoves ir kad pavergti ją amžinai niekam nepavyks. Taurages sukileliai tai savo daugumoj idealistai jaunuoliai, buvo kupini kilnių tikslų ir pasiryžimo atsikratyti fašistinę despotiją Dauguma iš jų šauliai ir buvę savanoriai, kovoję už Lietuvos Demokratinę Respubliką, paliuosavę Lietuvą nuo svetimų okupantų. Jie, kaipo tikri liaudies vaikai, mylintį savo kraštą, negalejo buti abiejingi del Lietuvos likimo ir todel stojo kovon su nauja s Lietuvos okupantais—fašistais. Sukileliai nesivadavo kerštu, nenorejo fašistų kraujo. Paemę miestą jie ne vienam fašistui plauko nuo galvos nepajudino. Bet fašistai, jau tą pačią dieną surenge kruvinas skerdynes: saude be atodairos visus, kas po ranka pakliuvo. Savo žveriškų darbų pateisinimui, fašistai Taurages revoliucionierius apšauke „banditais", „lenkų agentais", „tevynes išdavikais".

Pirmutine revoliucines kovos banga — Taurages sukilimas tapo numalšintas, kovotojai—vieni išžudyti, kiti kalejimuose puva, treti emigracijos vargsta, fasizmas kruvinais nagais, kaip smauge, taip ir tebesmaugia Lietuvas liaudį.

Bet ar ilgam?

Ne. Kova už išilaisvinimą, už darbo žmonių gerovę, už demokratiją, eina ir eis. Kalejimai ir kartuves—tos biaurios liaudies pavergimo priemones, jei ne šiandien, tai ryt sugrius. Užmušti galima tik žmones, bet ne idejas—idejos neįveikiamos. Priespauda ir suvaržymai tik dar labiau sužadina laisves troskimą, o visokie persekiojimai ir žudymai—išsaukia neapykanta pries tironus.

Fašistiniams okupantams laikinai pasisekė įsistiprinti. Šiandien jie sededami Lietuvos liaudžiai ant sprando, jaučiasi padeties šeimininkais ir be jakios atsakomybes varo toliau savo žmogžudžių amatą.

Taurages sukilimo malšintojai, už beginklių žmonių žudymą skaitomi „didvyriais" ir lyg tie pono sunes apkabineti medaliais. Tuo tarpu revoliucionieriai, kurie turejo kilnų tikslą paliusuoti Lietuvos liaudį is fašistines vergoves—apsaukiami banditais!

Bet ir tas ne ilgam—ateis laikas ir tie paženklinti medaliais „pono" sunes susilauks tinkamo užmokesčio.

Lietuvos liaudžiai stoka organizacijos, stoka prityrimo kovoj su fašistiniu banditizmu, bet pasiryžimo ir pasiaukavimo jai pilnai pakaks.

Nenueis veltui tas kraujas, kurį Valdemaro banditų gauja Lietuvos liaudžiai per tuos du metu išgerė. Žudymais žmonių fašistiniai banditai nepraiigins savo gyvenimo ne vienam pusvalandžiui!

J. N.

Fašistinio „teisingumo" ir žvalgybos darbų pavyzdys.

Š. m. birželio mėn. 8 d., Lietuvos ir užsienio spaudai žvalgyba padave žinia, kad tą nakt, nežinomi piktadariai Utenoj esą įmetę granatą į koklo tai piliečio Kraupo butą, kuri sprogdama tą pilietį sunkiai sužeidusu. Bet už dviejų savaičių žvalgyba matomai „iš-

tyrusi", kas per vienas tas „pilietis" Kraupas, pirmykstę savo „žinią" atitaisė ir oficialiai paskelbe, kad: birželio m. 7 d. 11 val. 20 min. tevynės išdavikai — plečkaitininkai, esą įmetę Utenos *žvalgybos valdininko Kraupo Stepo* butan granatą, kuri sprogdama jį mirtinai sužeidusi ir po dviejų savaičių t. y. birželio m. 22 d. Kraupas esąs pastipęs. Oficiales žvalgybos žinios dar priduria, kar Kraupas buvęs vyr. leitenantas, 1928 m. stojęs tarnauti į žvalgybą, buvęs paskirtas IV rajono Utenos punkto viršininku, kame nemažai pasidarbavęs sekime ir gaudyme priešvalstybinio gaivalo, o „tevynės išdavikams" — plečkaitininkams esąs iškelęs keletą bylų.

Tai taip maž daug sneka oficialės žinios. Bet mes, uteniškiai žinome šioj byloj ir keletą smulkmenų.

Po susprogdinimo žvalgybos virsininko Kraupo, Utenoj ir visoj apylinkej prasidejo areštai. Griebe visus, kas tik po ranka pakliuvo. Visų pirma areštavo Kraupo civiles „žmonos" sužiedotinį, nes šis esąs gra sinęs, kad Kraupas kaip tai nebutų, su jo sužiedotine vis viena negyvensiąs. (Už dviejų valandų prieš mirtį Kraupas su savo civile „žmona" apsivede, kad ši po jo mirties gautų pensiją). Bet visi tie areštai ir tardymai nieko apčiuopiamo nedave: sprogdinimo kaltininkai liko neišaiškinti. Pagaliau žvalgyba areštavo Utenos valsč. p-le *Mariją Slavinskaitę*. Ir nutare, kad ji busianti tą žvalgybos susprogdinimą organizavusi! Arestavę p-lę Slavinskaitę ir kiek pakamantinėję Utenos kalejime, nugabeno į Ukmergę. Ukmergėj, matyti, neturedami tinkamų kankinimo įrankių, nusiveže ją į Kauną ir ten pradejo kankinti žiauriausiom s priemonemis reikalaudami, kad prisipažin.u kalta organizavime žvalgybos išsprogdinimo. Bet išgauti nieko negalejo, nes ji nieko apie tą sprogdinimą nežinojo. Bet žvalgyba juk turi „išaiškinti" kaltininkus, todel kai kankinimas nieko nešgavo, imtasi buvo provokacinių papirktų „liudininkų".

Kuomet p-lę Mariją Slavinskaitę 6 d. rugpiucio m. š. m. mes pamatem Ukmergej karo lauko „teisme", vos begalejom pažinti, nors pirmiau gerai pažinojom. Per porą menesių taip ji buvo nukankinta, suvarginta, kad vos bes laike ant kojų. Jos veido ir rankų mėlynes rode aiškius ženklus kankinimo, mušimų ir elektrizavimo. Prasidejo „teismas". Iššauke „liudininkus" is kaltintojų puses: 1) Ukmerges žvalgybos viršininkas *Geležinis*, 2) Utenos žvalgybos viršininkas *Tomkevičius*, 3) Kauno žvalgybos viršininkas *Statkus*, 4) Žvalgybos valdininkas *Petras Siaudinis*, 5) Utenos kalejimo viršininkas, 6) Uteno polic. nuovados v ko padėjejai *Gurskis ir Sruoga*, 7) Teismo tardytojo sargas *Dambravas*, 8) Kalejimo sargas *Dykinis*, 9) Kraupo žmona, su kuria prieš mirtį apsivede, 10) Prostitute *Kučiuskiene* ir dar keletas, kurių pavardžių neatsimenu. Kaip matyt iš aukščiau paduoto, „teisme" nera ne vieno bešališko liudininko. O jei kurie ir rodesi kiek žmoniškesni, tai iš bylos eigos paaiškejo, kad jie yra papirkt ir kad Slavinskaitei „teismo" sprendimas jau yra *parašytas iš anksto*.

Dabar pažiurekime, ką kiekvienas „liudininkas" parode atskirai. 1) Ukmerges žvalgybos v kas Geležinis sake, kad kratą darant nei pas ją pačią nei bute nieko nerasta, bet jis įtariąs iš pažiuros, kad Slavinskaite galejusi veikti „prieš valstybę"! 2) Utenos žvalgybos v-kas Tomkevičius parode, kad Slavinskaite dažnai lankosi Utenoje ir, darydamas kratą, esąs radęs dar slapius nuo rasos jos rubus. 3) Kauno žvalgybos v-kas Statkus ir žvalgybos valdininkas Šiaudinis neatvyko ir matyti savo parodymus davė raštu. 4) Utenos kalėjimo v-kas parodė, kad Slavinskaite dažnai lankydavosi į kalėjimą ir šelpdavo politinius kalinius. 5) Utenos nuov. polic. v ko padejejai Gurskis ir Sruoga paliudijo, kad Slavinskaite visumet buvusi nusistačiusi prieš policiją, o taip pat patvirtino žvalgybos v-ko Tomkevičiaus parodymus, 6) Tardytojo sargas Dambravas 60 metų senis, parode, kad Slavinskaitė dažnai atvykdavusi pas tardytoją ir klausinedavusi apie politinių bylas Paklaustas teismo pirmininko, ar Slavinskaitė kada nors nera sakiusi, kad reikia užmušti Kraupas, Dambravas patvirtino, kad Slavinskaite jam ne kartą sakiusi, kad reikia užmusti Kraupas ir ismusti visa policija(!). 7) Kraupo „žmona" ir prostitute Kučinskiene parode, kad Slavinskaite Kraupo išsprogdinimo dieną buvusi Utenoj ir patvirtino, kad ir jom dviem esanti sakiusi, jog Kraupas reikia užmušti. 8) Kalejimo sargas Dykinis paliudijo, kad Slavinskaitė dažnai atnesdavusi valgyti politiniams kaliniams. Likusieji „liudininkai" irgi pyne ką tai panašaus.

Visus tų „liudininkų" parodymus Slavinskaitė drąsiai ir tinkamai atreme, bet kai sprendimas iš anksto parašytas, tai negelbsti jokie atsirodymai.

Pagaliau „teismas" išejo pasitarti. Į pasitarimo kambarį nuejo ir Kraupo žmona su Kučinskiene ir apie valandą „taresi". Iš pasitarimo kambario išėjo abi linksmais nusvitusiais veidais, matyti patenkintos. Už kokių penkių minučių išejo ir „teisejai" ir perskaitė sprendimą, kad *Marija Slavinskaite*, „už išsprogdinimą žvalgybos v ko Kraupo, *nuteista sušaudyti"!*

„Gailestingasis" Smetona tą bausmę Slavinskaitei pakeitė katorgos kalejimu iki gyvos galvos.

Tai šitaip atrodo fašistinių budelių „teismai" ir tokiais ir jiems panašais kalties „įrodymais" jie „teisia" ir šaudo Lietuvos žmones.

Bet kodel žvalgyba butinai apsistojo prie Slavinskaitės ir ją pripažino „kaltininke" to sprogdinimo? Juk žvalgyba, kaip mes ją durna nevadintume, niekuomet nepatikes, kad toji mergaite galetų buti kaltinama tokioj byloj.

Nuteisimui Slavinskaites buvo kiti motyvai, butent. 1928 m. žvalgybas viršininkas Statkus prikalbino mokytoją Juozą Slavinską (nuteistosios brolį) vykti į Vilniaus krastą užmušimui politinių emigrantų Vykd. K-to narių. Slavinskas, kaipo šaulys ir karštas patriotas, tą pasiulymą „tėvynes išdavikus" sunaikinti priėme, bet atvykęs į politinių emigrantų tarpą įsitikino, kad visos žvalgybos kalbos apie polit. emigrantų „isdavikiškumą" yra vien slykstus žvalgybos pasimanymai, todel Slavinskas viską nuoširdžiai papasakojo L.S.D O.U. V. Komitetui ir tą žvalgybos provokaciją iškele spaudoj („Pirmyn" 3 ir 4 nr.). Tuomet žvalgyba, už iškelimą viešumon jos šuniškų darbų, negaledama pasiekti paties Slavinsko, pradejo terorizuoti jo namiškius. Pirmučiausia buvo suimtas ir nuteistas jo jaunutis (17 metų) brolis, o dabar ir seserį be jokios kalties nuteise sušaudyti.

Taigi si visa provokacine byla yra ne kas kitas, kaip žvalgybos kerštas Slavinskui, nukreiptas pries jo seimos narius.

Bet tokių ir joms panašių bylų dabar mes Lietuvoj turime beveik kas dieną Tai yra tikras pavyzdys fašistinio „teisingumo" ir žvalgybos provokacinių darbų.

Uteniškis.

Atviras laiškas I.

Š. m. rugpiucio m. 15 d. Linkmenų rajone, pasienio rajono policijos viršininkas *Žilenas*, įgaliotas Kauno Žvalgybos viršininko Statkaus iškvietė mane prie administracines linijos ir kviete grįžti Lietuvon. Bausme man busianti dovanota.

As nebudamas nieku nusikaltęs ir nenoredamas iš žvalgybos jokių dovanų, grįžti atsisakiau. Tuomet Žilenas dave suprasti, kad čia Vilniaus krašte esą žvalgybos apmokamų žmonių, kurie esą gali mane net nužudyti!

Ir po to, kai mane apšauke „tevynės išdaviku" mano brolį įkišo kalejiman, seserį nuteisė sušaudyti, Kauno žvalgybai užtenka dar nachališkumo, kviesti mane į Lietuvą ir siulyti dovanas!

Spiaunu aš į jusų purviną snukį ir viešai sakau: pasikarkite jus, žmonių kraujo gerikai, su savo dovanomis!

Tik'ai jei jus budeliai nesiliausite terorizavę nekaltų žmonių, atsiminkite gerai, kad galite to ir patys susilaukti.

Juozas Slavinskas.

1929 m. rugpiūčio m 25 d.

Atviras laiškas II.

Talpinamas čia laiškas dar kartą iliustruoja niekšingumą šių dienų Lietuvos valdovų. Čia atvaizduota tik maža dalele to, kas dedasi Lietuvoj po priedanga „tevynes meiles". *Red.*

Iki 1928 m. liepo men. 6 d. mano vyras Jonas Pangonis tarnavo Alytaus apskr V rajone pasienio policininku. Bet kaipo socialdemokratas visą laiką savo viršininkų buvo persekiojamas ir nebegaledamas tų persekiojimų pakelti, su mano žinia ir pritarimu pabego į lenkų pusę. Po kelių dienų atvyko žvalgybos valdininkai (nepažinau nė vieno) padare mano bute (Kurpiškių k.) kratą, reikalaudami pasakyti kur dingo mano vyras Jonas. Užsigyniau, kad apie vyrą nieko nežinau. Praslinkus porai savaičių persikeliau gyventi į Alytų pas savo biedną motiną, kuri gyveno mažame miesto valdybai priklausančiame namely (Jezno g. 13). Gyvendamą prie motinos šen ten dirbau ir tokiu budu maitinau savo 3 mažus vaikučius (Juozas — 8 m. Veronika — 3 m. ir Jonas kelių menesių). Namelis, kuriame gyvenau buvo visą laiką šnipų priežiuroj, o policija dažnai darydavo kratas ieškodama literaturos ir vis klausinėjo apie mano vyrą Joną. Keletą kartų policija padariusi kratą, nakčia mane buvo išsivedusi ir grasino nušauti reikalaudama žinių apie vyra ir jo veikimą. Nebepernešdama toliau šnipų ir policijos grąsinimų, o taipgi nebegaledama išmaitinti savo mažų vaikų nutariau vykti pas vyrą. Tuo reikalu š. m. gegužes men. nuvykau pas apskrities viršininką Aravičių prašydama leidimo važiuoti pas vyrą. Apkrities v-kas liepe paduoti prašymą. Padaviau. Už savaites laiko nuėjau sužinoti del leidimo — pasake, kad tas prašymas netikęs, reikia duoti kitas. Padaviau kitą. Nesulaukdama atsakymo, tuo pačiu reikalu nuejau pas komendantą.

Komendantas pradžioj šiurkščiai kalbejo, keikė mano vyrą, vadindamas jį chuliganu ir t. t. Veliau kiek suminkštejo, pasikele nuo kedes, paliepe man sesti ir pradejo kalbėti gražiai. Pagaliau maloniu balsu eme įkalbineti man paveikti į vyra, kad jis grįžtų atgal į Lietuvą. Kiek pasikalbėjus Komendantas man pasakė: — „Leisim tave pas vyrą, bet tu privalai atlikti sekančius dalykus — įkalbek vyrui, kad jis užmuštų Paplauską ir suemęs nuo jų (emigrantų) visokius popierius ir ginklus pabegtų. Tuomet aš jam duosiu tarnyba, arba žemes ir galesite čion gerai gyventi. Aš žinau ką jis yra mums padaręs, bet dovanoju jam viską. Jeigu vyras nesutiktų, tuomet tu jį nunuodink ir pabek. Aš tuomet tau duosiu daug pinigų, gerą gyvenimą ir jeigu norėsi, galesi gauti geresnį vyra, kokį nors valdininką. Tik Dieve tave saugok nepasakyk niekam. Jeigu vyras nesutiks nužudyti Paplauską ir apie tai praneš jam, tuomet pries Paplauską užsigink, kad nieko nesi sakiusi ir kad viska vyras tyčia išgalvojo". — Komendantas pagaliau apsaldo ir net buvo bepradedąs prie manęs meilint's bet man ji atstumus, liovėse ir galop liepe su visu situo reikalu kreiptis pas žvalgybos viršininkę Čiuoderį.

Po kiek dienų nuejau pas Čiuoderį ir papasakojau jam reikalą. Jis pasake, kad taip, ie dimą toki galįs man duoti. Gyresi, kad daug jau esąs išsaudęs, o taipgi ir visus emigrantus iššaudysiąs; peike mano vyrą, kad jis taip esąs pasielgęs pri.s tėvynę Lietuvą ir nuejęs tarnauti amžiniems priešams lenkams ir t t. Kalbejosi apie valandą. Pagaliau pareikalavo tureti su juo lytinius santikius, tuomet duosiąs leidimą ir pinigų. Meginau is jo buto išeiti. Bet jis mane sugriebe ir išžagino. Jaučiausi nei gyva, nei mirusi. Gi Čiuderis prigrasino mane tyleti, nes vis viena mano pasakojimų niekas neklausysiąs, o atidengus tą jo darbą tik pabloginsiu savo reikala, del isvažiavimo, arba ir visai jis mane nušausiąs. Po to liepe eiti namo. Išejus nežinojau kas daryti: bijojau Čiuoderio grasinimų, nes jis kaipo žvalgybos viršininkas yra visagalis ir neturejau su kuo pasitarti kam pasisakyti. Už poros savaič.ų Čiuoderis vel pasikviete mane leidimo reikalu, per policininką kuris mane ir nuvede. Pradžioj papasakojęs apie leidimą, kad tas leidimas kur tai užtrukęs ministerijoj, vel smurtu privertė mane jam pasiduoti. Ir taip per du menesiu Čiuoderis mane terorizuodamas paverte savo verge, buvo visiškai iš galvos išvaręs ir aš visiškai nebegalejau duoti sau atskaitos iš to, kas su manimi atsitinka. Galop, rodos rugpiučio men. 6 d., pasikvietęs mane pasake, kad jis jokio leidimo man neduosiąs, bet kad aš galinti su jo pagelba nuvykti pas vyrą ir be leidimo. Bet vykti pas vyra ne apsigyvenimui, o tik atlikimui sekančių uždavinių: Jis norįs su mano vyru pasikalbėti, todel prikalbeti vyrą, kad atvyktų į rubežų. Laiką ir vietą pasimatymo galįs paskirti mano vyras. Jeigu mano vyras nesutiktų eiti į rubežių, tuomet, sako — „prisitaikius emigrantu virtuvej įpilk į bendrą katilą nuodu tegul jie padvlesią, kaip šunes. Nuodu su savimi neimk, nes einant per rubežių, lenkai gali sulaikyti, tuomet tu prapulsi. Nuodus gausi Vilniuje. Jei vyras sutiks ant tokios kombinacijos, tai begant tegul pagriobia kiek gales kokių nors emigrantų popierių-dokumentų".

Sutikau su Čiuoderio pasiulymu vykti ir prasiau, kad leistų su savimi pasiimti visus tris vaikus. Su vaikais leisti atsisake. Sako, — „vaikus pasiliksiu čia ir jegu tu man pameluosi, tuomet tavo vaikus čia numasiusiu badu". Išsiderejau pasiimti viena vaiką patį mažyti Jonuka. Per rubežių liepe eiti man žinomą vietą ties Kurpiskems ir įsake saugotis, kad nematytų lietuviskos sargybos, nes, girdi, tave sueme turesime paleisti, o tuomet gali išsiaiškinti visas dalykus. Išleisdamas Čiuoderis dave kelionei 50 litų, dar pakartojo ką turiu atlikti ir prigrasė niekam nesakyti, nes sako aš tave ir Vilniuje galėsiu atrasti ir užmušti per savo žmones. Rugpiūčio 7 d. autobusu atvykau į Vareną ir pernakvojus, ant rytojaus perejus sieną ir užejau į lenkų sargybą. Už perejimą sienos atlikau bausmę 7 paras aresto, tada nuvažiavau į Vilnių, ir papasakojau viską komitetui.

Dar turiu pridurti, kad gyvenant Alytuj, Čiuoderis vertė mane snipineti ir reikalavo išduoti slaptas organizacijas. Nieko as jam nesakiau, nes ir pati beveik nieko nežinojau.

Anele Pangoniene.

Laiškas iš Žemaitijos.

Daug kas mums žemaičiams pavydi istvermingųjų musų „žemaitukų". Sako, bepigu jiems gyventi gaspadoriškai: jie turi tokius arklius, kad nors tris dienas jų neserk, o vis viena akečią traukia. Tai nera didelial perdeta, kai eina kalba apie musų arklius. Bet mes patys esame šmotą istvermingesni už savo „žemaitukus". Pereitą žiemą del nederliaus ir pašaro bei javų stokos daugelio „žemaitukų" kailiai atsidure pas

garborius, o iš žmonių ne taip jau daug badu mire: tik keletas senių, vaikai ir kai kurie silpnesni jaunieji. Amžiną atilsi jiems.

Laimingesni, žiemos metu gavo šiek tiek, taip vadinamos „karališkos seklos"; vieni ją iki pavasaro suvalge ir neturedami atėjus pavasariui ko seti ir kuo laukus arti, išsidangino į Latviją uždarbiauti. Jų laukai tebedirvonuoja. O kiti, kurie tureja kantrybes nevalgyti, „karališkąją seklą" pasėjo, bet daug nepasidžiauge — avižos beveik nedygo, o miežių vieton išaugo gražiutes sveres: tiesiog malonu buvo žiureti į tuos lyg pavasario purienoms pražydusius laukus.

Taip apie vidurvasarį aplanke mus aukštas svetys — Voldemaro ministeris p. *Aleksa*. Kas jį pažįsta, sako, kad jis kadaise buvęs žymus caro šnipas, bet dabar šnipinejimu tur but nebeužsiima, nes ir be jo snipų turime sočiai. Visi laukem is pono ministerio palengvinimų. Nusiskundem, kad ir šie metai blogi, derlius menkas, trobesiai baigia griuti, miškas neįperkamas, mokesčiai slegia, žodžiu išrokavom jam visas bedas. Bet p. ministeris musų skundų tur but nesuprato. Jis tik pakraipe galvą ir taip nieko nepažadejęs išsidangino. Beja dar primine, kad žemaičiuose nesą vienybės, paklusnumo vyriausybei, kuri visomis isgalemis norinti ukininkus paremti ir t. t. Mes, žinoma, ponui ministeriui nieko neatsakem, bet tą vyriausybes „paramą" visi gerai atjaučiam, už gautą centnerį „karališkos" seklos, dabar reikes užmoketi pardavus *du* centneriu „mužikiškų" javų. Del blogo derliaus ne daug kas tetures ir parduoti javų — kai kam teks gal ir su paskutine karvute atsisveikinti. Skolų turime ne tik valdžiai bet ir šiaip esame išsiskolinę. Visa viltis buvo ruduo, bet jis nieko gero nedave: iš „karališkosios" seklos gautų sverių ne tik žydeliai neima bet ir kiaules nenores esti.

Pas mus ne tik ministeriai atsilanko, bet laikas nuo laiko atvažiuoja ir siaip žymus ponai ir ponaičiai. Toks ponas ar ponaitis turi savo pulkų automobilį, gražiai pasistrajijęs, sotus, apvalas, kaip tikras velykinis paršelis atrodo. Gražiai kalba apie tautos vienybę išgeria daug prusiško konjako ir matyt nieko nedirba. Iš ko tokie ponai ir ponaiciai taip lebauja—surku suprasti. Aš pavyzdžiui, turiu 23 ha žemes, dirbame abudu su vaikiu nuo aušros iki sutemų ir kai metai pasibaigia, kisene kaip buvo tusčia, taip ir pasilieka, o apie konjaką ne nemislik: džiaukis „valstybines" retkarciais gavęs.

Aną dien buvau Kaune su reikalais ir pataikiau kaip tik 15 d. rugpiučio per pačią žolinę. Jergutellau, kas ten daresi! Namai visi nušviesti, restoranai pilni, muzika groja, o ant paties Kauno tarytum pats dangus nusileido: žvaigždes visokių spalvų ir kometos — uodeguotes visą naktį žerė. — Nejaugi sakau dangus taip musų Kauną pamilo, — paklausiau savo pažįstamo kauniečio, bet jis man paaiškino, kad 15 d. rugpiučio esanti nebe „žoline" kaip seniau buvo, bet ypatinga fašistine „švente". Tos „žvaigždes" ir kometos esančios ne iš dangaus bet leidžiamos nuo žemės ir kiekviena kainuojanti po 10 –15 litų. Per vieną minutę esą galima paleisti veju tukstančius litų, o per visą naktį tos „žvaigždes" tiek suėdančios litų. kad jų pilnai užtektų visiems Žemaitijos laukams isdrenuoti ir nusausinti pelkes.

Tik dabar aš pradedu suprasti kodel „geroji" valdžia eme iš musų už „karališką" seklą ne po 16—18 litų centneriui, bet po 32 — 34 litus. Ji mat t norėjo uždirbti pinigų sau pragyventi ir savo pakalikams poniškai islaikyti ne tik iš tų, kurie dar šiaip taip gyvena, bet ir iš tų, kurie badauja.

Kantrus ir ištvermingi esame, mes žemaičiai, galite mums pavydėti. Bet kai kada gali ir musų ištvermė nutrukti.

Ukininkas.

Mums raso

Drg. Matutis dalyvis Taurages Sukilimo, dabar gyvena Vokietijoje ir dirba dvare. Jis raso:

Laiškutį nuo Jusų gavau už kurį jums labai dekavoju. Taip pat gavau ir kitus siuntinius, butent atsišaukimus ir „Pirmyn".

Gavęs „Pirmyn" pasijaučiau lyg kokį draugą sulaukiau, nes taip buvau pasiilgęs. Taigi dabar nera tos valandeles, kad as jų neperžiurečiau — nepaskaityčiau, žinoma, kuomet turiu liuoso laiko. Taip kad jau dabar ir vienuma netaip baisi, nes turiu ką paskaityti. Su žmonemis supratau. Iš pradžių jie atrode lyg ir giriniai, nesupranta nieko kaip žmogui geriau ant svieto galima gyventi. Kuomet nuo kaitros prie darbo nugara nupuloja, tuomet aš jiems vis aiškinu kaip galima šita vargą pašalinti.

Už laikrasčius aš atsilyginsiu, bet dabar dar siuntinekite taip, nes noriu iš atliekamų pinigų kiek save apsirengti.

Red. prierašas. D-gas Matutis ir svetimame kraše yra aktingas socialistas.

Kratos ir areštai.

Mums praneša iš Mažeikių apskr, kad rugpiučio 13 ir 14 d. visame apskrity siuto policija ir žvalgyba. Padaryta daugybe kratų Mažeikiuose, Ylakiuose, Plungeje, Alsedžiuose ir kitur. Areštuota galybe žmonių. Tarp kitų buvo suimti buv. Seimo nariai Radys (liaudin.) ir Jakubauskas (soc. dem), studentas Kaminskas, daug liaudininkų ir socialdemokratų jaunimo. Žinoma, visus kaltina „priesvalstybiniame veikime", (plečkaitininkais) ir platinime Voldemarui nervus erzinančios literaturos. Kratos ir arestai daroma sulig vietinių šnipų pranešimų, kurie labai įsiuto po to kaip keletas iš jų buvo apkulti. Su snipais apsidirbti patartina draugams taip, kad jau jie daugiau negaletų esti nekaltų žmonių.

Telšiai Pora savaičių atgal arestuotas žinomas liaudininkų veikejas *A. Tornau* Šnipai ir policininkai išverte visus kampus ieškodami priešfasistines literaturos. Nerado nieko, bet Tornau vis tiek sueme ir iš veže į kalejimą.

Žemaitis.

Pranešimas

LSDOU Berlyno organizacijos sekretariatas praso pranešti gyvenantiems Lenkijoje politiniams emigrantams, kad norint persikelti gyventi į Vokietiją, pirma reikalinga susižinoti su Berlyno organizacija, nes pripuolamai atvykusiems sunku yra surasti darbo ir dokumentai gauti. Sekretariato adresas: W. Kaunetzkas, Berlin O. 34, Romintener str. 34, S. II.

Perskaitęs „Pirmyn" duok kitam.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. Spaustuve „ZORZA" Vilniuje.